

**GU GATUUK KAM UA'NA'N GU
PAABLO NAT GIOP TU JA UA'ÑXI
GUI' NAM TI JHGI'Ñ BUIÑOR GUCH
XOI'KAM NAM
KORIINTO OI'DHA'**

Na ba ja ñio'kdha' gu Paablo

¹ Aañ Paablo nañ jir nobii'ñ guch Xoi'kam, nat gu Dios pix pu chu'm ki'n jiñ dhai, jam ñio'ki'ñ iñ biima'n gu Timoteo nar jiñ jaduun jich Xoi'kam bhaan. Aapi'm jach jam ñio'ki'ñ na pim bhai' dhir oi'dha' Koriinto na pim pui'p ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gam sia gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham nam nai' ja'p jup tu'ii' biix na ji'x Akaaya bhaan bipio' gu dibii'r.

² Ba' gu Dios jich Gi'kora' gio gu Ge'kam jich Xoi'kam xi jam joi'mdat jam a'm ti niidhidha' am na ba'x bhai' tu jam jimda'.

*Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam biix tax-
chaabgi'ñdha' gu Dios*

³ Gammijich taxchaabgi'ñdha' gu Dios gui' nar Gi'korga'n gu Ge'kam jich Xoi'kam, na gu' gammiji xich joi'mdat jich gu'nguxi'ñ.

⁴ Jich gu'nguxi'ñdha' no'ch tu' bhaan jich chul-hiiñ nach ba' ya' dir ja'p ja'k pui'p ja gu'nguxi'ñdha' gui' nam pui'p jum tulhiiñdha'. Ja'xbui'ch jup ja gu'nguxi'ñdha' na ji'x jich gu'nguxi'ñdha' aach gu Dios.

⁵ Ja'xbui'x io'm jich chulhiiñ ich gu' nat ji'x jum tulhii guch Xoi'kam ya' dhi oi'ñga'n, gio ja'xbui'p jich gu'nguxi'ñ ip gu Dios nat ji'x gu'nguxdhimik guch Xoi'kam jano'.

⁶ Gu' ba' aach nach jich chulhiiñ, pu kai'ñkam jich chulhiiñ ich na ba'x bhai' tu jam jimia' aapi'm, na pim gu' cham mu ja'k ka bhiiya' na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Jam gu'nguxdhatu' gu Dios ja'p na jax jich gu'nguxdhatu' aach na pim ba' cham jum o'joldhat mi' pui' xi jiiimda' na jax jix aa' sia ku pim jup jum tulhiiñ.

⁷ Jix bhai'x maat ich ba' na pim mi' pui' pu jiiimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam, nach gu'x maat na jam gu'nguxdhatu'nda'.

⁸ Aañ jam aagi'ñdha'ñ jaaduñ na chich jax jich chulhii maa'nnim ya ja'p dhi Aasia dibiiir bhaan, nañ gu'x aa' na pim jix mat ka'. Jix io'm tuch ma'iich, cham ka bhaai' nach jax jich dhuñia'. Ni ji'x kuch cham ka ilhii'ñ no'ch duduakam jup ka bubuakia' ya' dir,

⁹ jup jich aa' ich gu' nam jich g'ibiimiich kooda'. Ba' dhi' bhaan maat jachich na cham tu'r silhkam ka' jax ñach ilhii'ñdha' diilh, gu' ja'pji dai gu Dios nach ti'ñchoka' na gui'ch palhbui'ñdha' sia tu' na pi'x ki'n, sia koi'ñga'n ja duduadhi'ñ gu'.

¹⁰ Gui' pi'x Dios gu' nat jich palhbui, jix maat ich ba' na gammiji pui' puch palhbui'ñchu'nda',

¹¹ gam no' pim gu' aapi'm jai'ch a'mkam xi chu daan nax bhai' tuch jimda'. No' pim'it mui' dhit tu daanich a'mkam nax bhai' tuch jimda', mui'p jai'chdhihia' am gu ja'tkam nam taxchaabgidha' gu Dios, nam gu'x bhai'm taat ka' na bi'xchu' ki'n

jich palhbui'ñchu'nda' nach tu a'gim gu ñio'ki'ñ.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat jax kai'ñkam cham mu jü Koriinto

¹² Aach cham tu'x buam jum duukam jup tu duñiim jiñ jaaduñ nach xich ga'nga, jix bhai'ch chaat ich ba'. Mi' pui' jüim ich gu' na jax ja'k jum aa' nach mi' pui' jüimda' nach ya' ka oipo dhi oi'ñga'n bhaan, pui' na jax aapi'm nach gu' cham tu' tu' bhaan jax jam titda ku pim gu' bhaan jix buam jup bam aa'. Gio nach gu' cham tu' pui' ja'k jujurtik na jax gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ñga'n, gu' ja'pji na jax ja'k jix aa' gu Dios na jaroi' xich joi'mdat jich ñiidhim.

¹³ Gui' na chich mu tu jam ua'ñxi, dai pui' pix ja'k jum aa' na pim duñia' na jax pix jum kai'ch na pimit jüñkai, cham tu' na bix aixim jir jum duukam. Tüñ tu jam daañxi'ñ na pim git iam mi' pui'x maatit kaaya' na jax pix kai'ñkam jup jum kai'ch.

¹⁴ Gio gu'ch ñii'ñ japim aach nach jax ja'k mi' pui' jüim, ji'x bax maat japim ba' na jax ja'k jum aa' nach mi' pui' jüimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Gu' ba' no' pimit gu' mi' pui' jii na jax aach, jix bhai'm ilhdha' pim jich bui jano' na guch Xoi'kam gio bhai'p jimda', na pim gu' ba machia' nar silhkam ka'. Aach ba' pui'x bhai'p jich ilhdha' jam bui.

¹⁵ Ba' nañ pui' jüñ aagit bix dhi' nañ jax jam titda, pui bañ aagit jañich nañ mu jam guguuxdhara', gookim jañ sap git bhai' ji aaya'.

¹⁶ Nañ gu' sap bixpi' bhai' xi jam eji git nañ Masedoonia ja'kbhaya', gioñ sap ba' bhai'p bhaya' git nañ ja'k gixia'. Ja'p jañ sap ba' jam titda' git na

pim bhai' dhir jiñ palhbuidha' gu tu' nañ ki'n aaya' Judea ja'k.

¹⁷ Jix maat gu Dios nañ tii pui' bañ aagit, gu' ji na pim gu' chi aapi'm pui'm aa' nañ jir gook ñiokdam. Jax dhui nañ gu' aañ dai pui' ja'k tu ñiok na jee', cham ji'xkat jax kai'ch iñ na cham.

¹⁸ Siax maat gu Dios nach cham tu'r gook ñiokdam, jax dhui nach gu' gammiji pui' pu jam titdada' na maaxik jir silhkam ka' jax nach kai'chdha'.

¹⁹ Jano' na chich bhaan tu jam a'gi guch Xoi'kam gui' nar Maraa'n gu Dios, jano' nach maap jiim gu Silbaano gio gu Timoteo, cham tu' chich gio pui'p jam tii'n mikkat na cham jir silhkam pui' na chich jax chu jam a'gi, pu pui' ja'k bii na chich jax ja'k tu jam a'gi, na gu' maaxik pui' ja'k jir silhkam. Na gu' gu Dios pix diilh na pui' ja'k tu ñiok, ti jii'ñdhidhat pui' kai'chdha' na pui' tu tui'ka', nat gu' guch Xoi'kam pix pui' ba tu duu na mi' pui' tu tui'ñgida' na jax jir silhkam.

²⁰ Nat gu' gu Dios dhi' pix jich Xoi'kam bhaan pui' tu duu nat tu' ja aa'ñdhak guch bopxi kat bijik, pui' kuch ba'p kai'chdha' nach pai' dhuuk tiimoidha' nach tu daanda' buiñor gu Dios: “Ee ku pui' tu tui'ka' bhaankam guch Xoi'kam.”

²¹ Biix ba' maap jup tu'ii' ich buiñor guch Xoi'kam, aapi'm gio aach. Gu Dios pix diilh pui' kai'ch nach pui' ja'k tu'ii', nat gu'ch a'm ti tii nach aach jir ja'tkam tugi'ñ ka'.

²² Ba' na bhaan jix maati' ka' nach aach jir ja'tkam tugi'ñ, jich chajaañ gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n, gam nach ba' dhi' bhaan machia' na gatuuk gē'p jum duukam tuch makia'.

23 Ba' na ñich jax kai'ñkam chakui mu jam tūgim na ñich jax bañ aagik, nañ ti mi' pix ka xi jam nii'ñ dho no' pimit moo mi' pui' ba ji jii nañ jax jam titda biipi' dir. Dios dhox maat nañ pui' kai'ñkam cham mu jimmi, gui'ñ baabuidha' guñ ii'mda' no'ñ jam iatgi'ñ.

24 Cham jir am gu' nach moop jam chian na pim mi' pui' jimia', gu' ja'pji diih na pim mi' pui' xi dhuña' cham jax ji kai'chit, na pim gu' ti jūgi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Aach dai nach mu jam palhbui'ñ pix na pim jax ja'k jix io'm jix bhai'm taatit buiñor ti jūgi'ñdha' guch Xoi'kam.

2

1 Pu kai'ñkam jañich cham mu jam tūgim na pim ba' cham jix io'm jix buam jum ilhdha' na pim bañ chigia'.

2 Na gu' no' pimit dai bhai'x buam jim ilh no' ñich ti bhammi dir ba ai, cham jaro'i' jai'ch ka' nañ gu'nguxdha' aañ, na pim gu' daix buam jum aa'nda' aapi'm.

3 Ja'p pix jañ ba' mu tu jam ua'ñi'ñ ip gio xib ja'p na jax biipi' dir, nañ gu' cham mu jimim nañ cham jai'x buam jup bañ aa'nda' ji jam naidhat, cham tu'ñ gu'nguxdha' pim gu' gu' pui' ja'k. Na gu' biipi' dir na ñich mu tu jam ua'ñ, jam aagi'ñ iñ nañ jix bhai'ñ chaat jam bui nañ ja'p jiñ aagit na pim aapi'm ja'xbui'x bhai'p jum ilhdha' git.

4 Gu' pix ji nat gu' cham tu' pui' ji chu buus na pimit pai' dhuuk ti ba jiñkai guñ u'uan, dai na pimit bhai'x buam jim ilh sap. Aañ ba' bhai'x buam jup jiñ ilh, bhai' ji susua ñich dho gu', na ñich gu' ti cham tu' pu kai'ñkam mu tu jam ua'ñ na pim

bhaan jix buam jum ilhdha', gu' ja'pji na pim dhi' pïx bhaan machia' git nañ joidham xi jam joi'gi'n.

Na pui' ba ja tïda' gu Paablo nam tu uañi'ñka' gu jaroi' nat pui' buam a'ga

⁵ Ba' gu jaroi' na pui' bhai' dhir oirït jix buam jiñ a'ga, cha'pim jax jum aa'nda' na dai aañ jiñ a'ga, gu' ja'pji sia aapi'm na jam ia'dhi'ñ sia gu palhiip. Aañ pui' kai'ch na sia gu palhiip jam ia'dhi'ñ, na gu' cham tu' ja'xbui' jam ia'dhi'ñ na ji'x aañ.

⁶ Ku gu'x bhai' ba tu tatdat ji na pimït tu' ki'n tulhiïñchuda mui' maap jim jumpadak.

⁷ Dai ba' na pim ba tu uañdha' pïx nat bach a'ga, cha'pim ka juanda'. Jix bhai' pim pïx ba titdada' na cham jix buam jum aa'nda'.

⁸ Pui' pim ja'k jix bhai' buada' na jax ja'k bhaan jix mat ka' na pim jix joi'gi'n, soi'ñ jam titda na pim pui' ja'k duña'.

⁹ Bïpi' dir jañich bo pu pui' ja'k mu tu jam uañ na pim tulhiïñchuda' gu jaroi' no't tu' bhaan cham am bua, xib jañ ba' machia' no' pim mi' pui' jimia' pui' na ñich jax jam tï'n piam ku gu' cham.

¹⁰ Ba' aañ jup tu uañdha' ya' dir dhi' na pim jaroi' tu uañdha', gui' dho ji no'm aa' ip nañ bïix jai'p tu uañdha' aañ piam ku gu' cham. Aañ gu' pui' pïx duiñchu' na pim ba' mi' pui'p tu daa'ñchu'nda' na pim jax jiñ ñiidhat, na gu' pu'ñi ja'k jich a'm ti ñiidhidha' guch Xoi'kam.

¹¹ Gio cham tu' bhaan jich mai'chia' gu ja'ook, nach gu'x maat na dhi' bhaan tu da'ngi gam bïix aixim gu tu' nar jix buam jum duukam.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nax buam jum aa jano' nat Trooas ai

12 Jano' na ñich Trooas ai, silh jañich bhai' ai na pai' g'e'r kiicham nañ ba' bhai' tu a'ga' git gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam. Ba' joidham tii cham tu' jax jum kai'ch nañ nai' xi chø køø, tiir am kat nañ mui' ji chu ja a'gidha' git gu ja'tkam.

13 Gu' ji na gu' cham tu' pui' tu tatda'ñ jur am bhaan, na ñich gu' cham tu' bha tii gu Tiito nar jiñ jaduñ jich Xoi'kam bhaan. Cham jañich ba' tu ja a'gi, ba jii ñich Masedoonia ja'k xi ja tabuimgidhak gu bha oi'ñkam.

Na pui' ba ja tida' gu Paablo na taxchaabgi'ñ gu Dios

14 Ku gu' aañ taxchaabgi'ñ ji gu Dios na gammijich palhbui'ñchu' bhaankam guch Xoi'kam nach ba' ja'kbui' kat ja mai'chim gux buam tum duu'nkam, nach gu' bhaankam nai' tu a'gim gu ñio'ki'ñ, biix kap ba' ja aajim gu ja'tkam nam pai' jax oi'dha'. Ja'p ji buusan gu' dhi ñio'ki'ñ gu Dios na jax gux xuu'ngi nap jum bua na joidham uub, biix kap ba' i'bhim am gu ja'tkam.

15 Aach ba'r di' piix nam jich i'bhii gu ja'tkam, ja'p ji buusan nach a'm juulhix gui' na joidham uub, gui' nat jax chu'm jich Xoi'kam ki'n tu kubhioñ gu Dios. Biix i'bhia' am ba' gu ja'tkam sia pik nar jax ka' git, sia gui' nam mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', gio gui' nam ji'k buiñor ja'k jup bhiiya' guch Xoi'kam.

16 Gui' nam mu ja'k bhiiya' nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', pui' ja'k i'bhia' am nar maimda' kam, ba' gui' nam ji'k buiñor jimia' guch Xoi'kam, pui' ja'k i'bhia' am na dhi' ja'kbui' kat ja

dudua'ñdha'. Ba' cham pik jaroi' xim gu'nguxi'ñ na pu'ñi nai' tu a'ga' ja'p na jax aach.

¹⁷ Gio gu' aach cham tu' pu kai'ñkam tu a'gim gu ñio'ki'ñ gu Dios nach jax dhui ja tañiim gu ja'tkam gu tuumiñ, ja'p nam jax ja'k tu jim jai' dhit. Jax dhui nat gu' pu kai'ñkam nai'ch joot gu Dios nach bhaankam nai' tu a'ga' gu ñio'ki'ñ na jax jir silhkam. Gio nach gu' maa'n tuuku' bap duiñchu' biima'n guch Xoi'kam, jich a'm jum aa' ba' nach bhaankam tu a'ga'.

3

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na xib maakam ba tu aagix

¹ Ba' dhi' nach ji'k jax jam titda, cha'pim jax jum aa'nda'ñ jaaduñ nach dhi' bhaan pix jam aagi'ñ nach aach jir jix kikii' ja'tkam. Jax dhui na gu' cham tu'm aa' nach jam aagi'ñdha' nach jax jir tu'm kam, ni ku cham jum aa' nach ua'kat gu jax chu'm u'uan jam ti'ñchoda' na mi' pui'm kai'chdha', ni aapi'm kuch cham ji'xdhat jam tañia' na pim tu ua'naich makia' nach ba'p ja nini'ñchudidha' jai' kap nach silhkam jir jix kikii' ja'tkam, ja'p nam jax bua jai' dhit.

² Jax dhui na gu' ja'p ji buusan na aapi'm diilh pix jir jich u'uan, pu chu'm ya'p tu ua'ñix gu' aach jich jujur am na jax chu'm jam jujur am tu ua'ñix aapi'm, biix dhit jich a'm tu jiñkui'ñ am ba' gu ja'tkam.

³ Jix bhai' xim kaima pui' na ji'k jax tu ua'ñix jam jujur am, gio aach jich jujur am pui' ip. Ja'p ji buus nat guch Xoi'kam pix bhammi dir jam a'm

pu chu'm ya'p tu ua'nach jujur am nach ba' ki'n nai' ja aa'ñdhidha' gu ja'tkam nach silhkam jir jix kiki' ja'tkam. Gio gu' guch Xoi'kam cham tu' gu jax chu'm na ja'p pix tu mamxi'ñ nat ki'n ya' tu ua'nach jujur am, gu' ja'ppi gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n ki'n gu Dios. Ni kut cham bhaan tu ua'na gu jax chu'm ja'ppix u'uan nax jai'ch, gu' ja'pjich a'm aach sia kuch jir ja'tkam, jich jujur am silh nat tu ua'na.

⁴ Jix maat gu Dios na silhkam jir pui' nañ jax jam titda, nach gu' buiñor ti jüigi'ñ guch Xoi'kam.

⁵ Gio gu' cham tu' diilh pix nax bhaai' nach pu tu buim na pim jax jich ñi'ñ, gu' ja'ppi gu Dios pix nap tu buim.

⁶ Nat gu' gui' pix pu chu'm jup jich dhuu nax maat na jax ja'k tu'm jum aa' gui' nam pu'ñi bhaankam nai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na xib maakam tu't jum aa' nam mi' pui' jüimdat buiñor ti jüigi'ñdha', nam cham tu' mi' pai' bhaan ka tu daa'ñchu'nda' gu jax chu'm u'uan na jax ja'k tu aagix, gu' ja'ppi dai na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Na gu' jaroi' maadi't no't cham am bua pui' na jax tu ua'ñix ka' nam jax ja'k tu't mi' pui' jüimda' gu ja'tkam, dhi' mu ja'k bhüichdha' na pai' gammiji mi' pup jum tul-hiiñdha'. Gu' ba' no'm gu' bhaan pix tu daa'ñchugit mi' pui' ba jüim na jax pix ja jurtudidha' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mdaga'n gu Dios, cham tu' mu ja'k bhüiya' am, bhai' ja'k ja bhüichdha' gu' na pai' gammijix bhai' pu ba tu ja jimda'.

⁷ Kani na gu' jano' nat tu ua'na gu Dios bhaan gu ja'ppix joodaix ko'kmalhik na jax ja'k tu aagix ka' nam tui'ñgida' bix gu Israel kam, sia ku gu'

mu ja'k ti bh̄ibh̄ichu'n nam pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', joidham jix a'bhar ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam. Na gu' nat pai' dhuuk mu ba ja aichulh gu Moisees, joidham jix abhaar m̄imtu' gu buibsa'n, ba' cham bhaai' nam jax dhui bha t̄igia' silh buibsaram gu Israel kam ja'tkam. Gu' ba' nax abhaar m̄imtu' gu buibsa'n gu Moisees, dhi' nam bhaan jix mat ka' nar ḡ'p jum duukam gui' na tu' ja ua'tulhi'ñ, gu' ji nat gu' ji'k p̄ix jur nat nai' ji tuu gu buibsa'n.

⁸ Gu' ba' no't gu' dhi' ḡ'kam ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam na mu ja'k bh̄ichdha' gu jaroi' no't cham am bua na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha', dho bak jix io'm ji nar ḡ'p jum duukam dhi' nax Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'ch aagi'ñ na maakam tu't bam aa' xib nach mi' pui' j̄imdat buiñor ti j̄igi'ñdha' gu Dios, na gu' ja'p ji buusan na gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' bhaan tu ua'ñix.

⁹ Piam ja'pni ip, jax ña pim ja'k jix maatit kaaya': No't gu' dhi' ḡ'kam ki'n ja bui ai gu Israel kam ja'tkam na mu ja'k jich bh̄ichdha' nach pai' gammiji mi' pup jich chulhiiñdha' no' chich cham am bua tu' bhaan mi' pai', jix io'm jir ḡ'p jum duukam bak na bach aagi'ñ gu Dios na jax ja'k jix bhai' ba tuch jimda' ya' dir ja'p ja'k.

¹⁰ Ba' dhi' bhaan jix maati' na cham tu'r ḡ'p jum duukam gui' nat jax chu'm ja bui ai jano' gu Israel kam ja'tkam, gu' matḡim jix io'm ji nar ḡ'p jum duukam dhi' nat xib jich bui ai nañ jax ba kai'ch.

¹¹ Gam nat gatuuk nai' ji jaa nat t̄ix abhaar tonnichḡit ja bui ai, ¿gu' dhi' gi ba' nat xib jich bui ba ai na pu gammijix abhaar m̄imda'? Jix io'm dho bak jir ḡ'p jum duukam.

12 Dhi' pu kai'ñkam jach ba' aach cham tu' bhaan ji chotdonit tu a'ga dhi' nat gø'p jum duukam jich bui ba ai.

13 Cham jach tu' pui' ja'k jich dhuuk na jax jum duuka' jano' gu Moisees na iñka' gu buibsa'n maa'n jix xuu'ngi' jannulh ki'n, nam ba' cham nii'ñdha' gu Israel kam ja'tkam na jax ja'k jagia' na joidham jix abhaar ka miimda'.

14 Gu' ji nam gu' pu cham maatit nii'ñdha' gu Israel kam ja'tkam na jax jir tum duukam ka' dhi' nam ji'k jax ti nii'ñdha', sia xib jam pui cham maatit nii'ñ. Na gu' ja'p ji buusan na pui ja soobhi'ñ gu jannulh gui' na jax chu'm ki'n jum iñka' jano' gu Moisees, nam gu' cham ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam, na gu' dai guch Xoi'kam jix bhaai' na ja'k ja bhüidha' dhi jannulh na ja iñ.

15 Cham maatit køø am na jax kai'ñkam jup jum kai'ch sia kum ti tu jiñkai'ñ gui' nat ji'k Moisees tu ua'nak, na gu' ja'p ji buusan na gui' pix jannulh ja soobhi'ñ gu ja moom nam ba' cham maatit kaaya'.

16 Ji' ji no' mit buiñor ba ti jii'ñ guch Xoi'kam na ba' ja'k ba ja bhüidha', jix maatit bhai' ji kaaya'm ba'.

17 Dhi' pix jir Dios gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'. Ba' no' jaro' bhaan bap tui'dhi' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda', ba palhbuidha' sia tu' na pix ki'n.

18 Pui' na jax aach na gu' cham tu' tu' kach iñ guch buibas, pui' pix ba' maaxik gø' tanoor ich, na gu'ch a'm jum maaxi'ñ gu Dios na jax jir tu'm kam. Gammijich jix io'm pui'ch dhuñiim na jax jir tu'm kam gu Dios, na gu'ch Xoi'kam pix nap tu duiñchu', na gu'r dhi' pix gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda'.

4

¹ Ba' aach cham tu' bhaan jich o'joldhat xi chu a'gichu' gu ñio'ki'ñ gu Dios, nat gu' gui' pix xich joi'mdak dhi' bhaan jich chuttu nach bhaankam tu juana'.

² Cham tu'ch pui' ja'k tu jim na jax gu jaroi' na am jix xi'iraam jum ilhii'ñdha' no'ch am mamti na tu' bhaan jich iatgi'ñ, nach gu' aach maaxik silhkam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ gu Dios, cham tu' nach aach ya' dir maakam duñiim na jax cham jir silhkam. Kani na pim jix bhai' xim ga'ngada' na maaxik jir silhkam pui' nach ji'k jax tu a'ga bhaankam gu Dios.

³ Jix bhai'x maatit kəpə pim gu' aapi'm dhix bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' na jax gui' nam cham ti jii'gi'ñ na ja'p pix ji buusan na iin gu ja buibas.

⁴ Na gu' pui' ja duuk gux buam jum duukam ya' kam dhi oi'ñga'n nam ba' cham maatit kaaya' ni kum jix maatit tigia', sia ku tiix abhaar miim na bhaan jum maaxi'ñ gu Gə'kam jich Xoi'kam na jax jir tu'm kam, gio guch Xoi'kam na pui' bhaan jup jum maaxi'ñ gu Dios duakam na jax jup jir tu'm kam.

⁵ Cham tu'ch ja aa'ñdhim gu' gu ja'tkam nach jax jir tu'm kam dñilh, gu' ja'pji nach pui' ja ttdaim na guch Xoi'kam bix jir jich Gə'kam tuk. Gio gu' pui' pix jich ilhii'ñ ich jam bui nach jir tu jam juandam tuk, nach gu' xi jam joi'gi'n bhaankam guch Xoi'kam.

⁶ Nat gu' gu Dios gui' nat tu chia bijik na mi' dhir jai'chdhilhia' gux chu maax na pai'x chu tukgam, miimich guch jujur nach ba' pu'ñi ja bi'ñxidha' gu

ja'tkam, nañ ja'pni kai'ñkam jup kai'ch nach ja aagi'ñdha' gu ja'tkam na ji'x jir gø'kam gu Dios, gio na dhi' pix bhaan jum maaxi'ñ guch Xoi'kam na jax jir tu'm kam gu Dios.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k nakgat buiñor ti jügi'ñdha' guch Xoi'kam

⁷ Jano' nat pai' dhuuk jich maa gu Dios gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ, ja'p ji buus nat bhi'ñ jaja'ta'm gaam gux bii bapaiñum gui'nax dha'ram namik ya' dhi oi'ñga'n. Nach gu' aach ja'p pix ji buan na jax gu bhi'ñ jaja', pui' ku ba'x bhai'x maati' na Dios pix jir ñio'ki'ñ dhi' nach tu a'ga, gio gu'ch a'm ti niidhidhat jich palhbui'ñchu' nach bix aixim pu tu buim na jaroi' cham ji'xdha' pu tu duña', sia kuch gu' aach jir ja'ppix jaja'x jaikgam.

⁸ Cham tu'ch ba' bhaan jich o'joldhat nai' xi chu a'gichu' sia pui' jich chulhiiñat bix aixim, nach gu'x maat nach cham tu' gammiji puch chulhiiñdha'. Pui' na jax xib sia kuch jix buam jich aa' na cham bhai' tuch jim, cham tu'ch xi' kam jix aa' nax bhai' ba tuch jimda'.

⁹ Piam jai' dhit nam xich bhaamkidhat jich gaagim nam jax pik xich dhooda' git, aach cham jax jich aa', nach gu' bia' gui' na jaroi'ch palhbui'ñchu'. Gio gu' chakuich koi mit sia kum ti xich koodak.

¹⁰ Ba' sia pai' na pix ja'k nach jup tui'ñgida', jich chulhiiñaidha' ich ja'p nat jax jum tulhii guch Xoi'kam na ya' xi oilhimik, gu' ji na gu' ja'xbui'p jich palhbuidha' gu Dios nat ji'x jup palhbui guch Xoi'kam jano'.

11 Na gu' aach nach buiñor tu juan guch Xoi'kam, jich chulhiiñdha' ich sia pik nar jax ka' git, nam ba' xich ñii'ñdha' gu ja'tkam nach jax ja'k nakgat maa'n nach jax mi' pui' jiiim, na gu'ch gu'nguxi'ñ gu Dios.

12 Ba' pu'ñi pix kai'ñkam jich chulhiiñ ich aach xib, jich a'm jup tui'dhi' gu muuki', aapi'm ba' dai nax bhai' tu jam jim.

13 Maa'n kap na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam jup jum kai'ch: “Aañ jum a'mkam tu a'ga, nañ gu' tu' silhkam jum bui ti jiiigi'ñ.” Aach ba' pu'ñi ip xib, tu' silhkam jach buiñor ti jiiigi'ñ gu Dios nach ba' bhaankam tu a'ga.

14 Jix maat ich gu' na jax chu'm tanoolh jich dhudua'ñdhaich baapmi'ñdha' nach ba' mi' dhir buiñor bap tui'ka' gammiji, ja'p nat jax dua'ñdhak giop buusai' guch Xoi'kam na ka muukix kat. Biiix maap jich dhudua'ñdhaich baapmi'ñdha' sia aapi'm.

15 Gu' ba' dhi' nach jich chulhiiñ, dhi' na jax dhuix bhai' tu jam jimda' aapi'm. Na gu' no' mui'x ja joi'mdat ja a'm ti niidhim gu Dios, dhi' biiix dhit taxchaabgidhat jix bhai'm taat ka' am, gø'kamtu'nda' am.

16 Cham tu'ch dho ba' bhaan jich o'jolhi'ñ, na gu' sia ku ja gi'girtaim dhich chutku', jich ii'mda' bhaan jich xixiibkamtaim ich gammiji nabap tanoolh.

17 Gio gu' ya' dhi oi'ñga'n bhaan nach jich chulhiiñ pur cham tu', jootom ya' dir ba bubuakia' ich gu'. Ba' dai nach ba tu mai'chia' gø'gøer jup tum duu'nkam na pu cham ja'kbui' namik iam nach ji'x jich chulhiiña' ya' dhi oi'ñga'n.

18 Ba' aañ pu jam titda aapi'm jiñ jaaduñ nach dai bhaan titiññchoka' gui' nach tu' cham niiñ xib, cham tu'ch bhaan jup jich buixiññdha' gu tu' nax maax. Na gu' gui' na tu'x maax ya' dhi oiñga'n, gatuuk cham pai' ka maati' ka', gu' matgim gui' nach tu' cham niiñ xib, gammiji ji na pux jai'ch ka', pu cham tu ju'ngi, na gu'r jix dhaam kam.

5

1 Dhich chutku' pui'p ji buusan na jax gu ba'bhak gui' nam jup ja bua gu ja'tkam ya' dhi oiñga'n na cham tu' mui' juruuxiññ. No't jax chu'm tanoolh ma kikhiiññchak nai' jim kajaa, cham jach jax jich aa'nda', nach gu'x maat nach jai' ba tu ba'bhak jix dhaam buiñor gu Dios na cham ji'xkat kikhiiññcha', dai nach bhai' pix ji baapkia' nach pai' dhuuk mu jii'mda'. Cham tu'r jup ja duiñ gu jax chu'm ja'tkam ya' kam dhi oiñga'n.

2 Tii aa'nda'ch git nach bhai' ba oiñka' bhaan dhich ba'bhak jix dhaam kam, gu' ji nach gu' ya' ka dudua bhaan dhi jai'ch ba'bhak nar ya' kam dhi oiñga'n. Pui' pix jach ba'ch ii'mda' ka xi buppa nach tiix aa' nach git gui' bhaan ba oiñka'.

3 Gio ja'pnip ji buusan dhich chutku' na jax guch ti'dhara'. No't jax chu'm tanoolh am xi kikhiiññchak nai' ji dhibaa dhich ti'dhara', cham tu'ch pui'x dha'npak pup oipoda', jai' tich chii'dha' gu' gu Dios ki'n gu ti'dhara'x dhaam kam.

4 Ba' ka xi tu nakoo' ich sia kux buam tu tatda' nach ya' kap tu'ii' bhaan dhich ba'bhak na jax chu'm tanoolh kikhiiññcha', na gu' kam aajim nach pai' dhuuk jai' xixiibkam ba'bhak bhaan aaya'. Gio cham aa' ich nach pui'x dha'npak pup oipoda'

na pai' dhuuk kikhli'ñchai nai' ji ii'ñxia' dhich tiidhara' nach ya' ka ja ti' xib, gu' ja'pji nach jix aa' nach jai' ti' ti'ya' na cham ji'xkat ka kikhli'ñcha', jumai ii'mda' bap jich dhuñia' ich gu'.

⁵ Gu Dios pix diilh gu' nat pui' ja'k tu duu nach pu'ñi jai'p jich dhuñia', maaxik ba' pui' ji chu buusnia', nat gu' pu kai'ñkam jich tajaan' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na ba' dhi' bhaan jix maati' ka'.

⁶ Ti jügi'ñ ich na pui' ji chu buusnia' sia pik nar jax ka' git. Gio gu' xib nach ya' kap tu'ii' dhi tutku' bhaan, mik jup tu'ii' ich, cham tu' amuub na pai'p tu'ii' guch Xoi'kam.

⁷ Pu cham nii'ñ ich maaxik, silh pix jach buiñor ti jügi'ñ jich jujur am bhaan

⁸ cham tu' bhaan jax jich aagit, dai nach ti bax aa' pix na git ja'bsunii dhich chutku' jai' bap jum duñia' nach ba' buiñor ba jimia' guch Xoi'kam.

⁹ Pui' kuch ba' gammiji pui' ti tu duiñchu' nach jax ja'k jix bhai' ji bubuakia' buiñor guch Xoi'kam nach ya' ka oipo dhi oi'ñga'n bhaan, gammijich sia mi' pui' pu tu duiñchu'nda' na jax jix aa' sia kuch buiñor bap tu'ii'.

¹⁰ Na gu' bix buiñor gu'kia' ich nach ji'k ja'tkam ka' na pai' daaka' nar gø'kam ka', gui' ba' diilh pu ti'ya' na tu'r jich mai'chik ka' bix ji'ma'n tu' nach jax dhuñia' ya' dhi oi'ñga'n bhaan, piam ku gu' nach jich chulhiña' pix jir jich mai'chik.

Na pui' ba ja tñda' gu Paablo nam dai gu Dios daanda'

¹¹ Ba' kapbhai' nach aach bax maat na dai gu Dios jum aa' nach tu' ka'm naidhat mi' pui' ji-imda' na jax jix aa', aach ya' dir ja'p ja'k pui'p ja

gu'nguxi'ñ gu ja'tkam nam pui' tu' ka'm jup tigi mi' pui'p ba jimia' na jax jix aa'. Jix maat gu Dios nach pu kai'ñkam pix ya ja'p oipot pu chu'm tu a'ga, aapi'm git jup xim ga'ngada'ñ jaaduñ na maaxik jir silhkam.

12 Cham tu' pim jax jum aa'nda'ñ jaaduñ nach dhi' bhaan g'e'g'erkam jich chaatit pix am jam aagi'ñ nach jax jir tu'm kam, gu' ja'pji nach mi' pix jam aagi'ñ na pim ba' dhi' bhaan xim ga'ngada' nam jaroi' silhkam bhaankam tu a'ga gu Dios, nam cham jam iatgi'ñdha' gui' nam pui' xi kai'chdha' nam bhaankam tu a'ga gu Dios, sia kum gu' cham tu' silhkam bhaankam tu a'ga.

13 Ba' no' pim gu' jai' dhit jix ñanaanbim pix jich k'e'e' pui' nach jax kai'ch, cham dho jax bua, na gu' gu Dios cham tu' pui' ilhii'ñ. Piam ku pim gu'x maatit jich k'e'e', jix bhai' ji chu buusnia' dho ip jam bui.

14 Jano' dir xich joi'mdat jich a'm ti niidhim guch Xoi'kam na chich dhir maat nat gui' pix jich a'mkam muu bix, ja'p ji buus ba' na chich pu bix maa'n jimdam koi.

15 Ba' pu kai'ñkam pix bix jich a'mkam muu gio nat bix jich a'mkam giop dua, nach ba' aach mi' dhir pui' pix ja'k ba tu duiñchu'nda' na jax jix aa'nda', cham tu' nach diilh jax ilhii'ñdha'.

16 Gio gu' cham tu'ch pui'p ka ilhii'ñ nam jax ilhii'ñ gu ja'tkam ya' kam dhi oi'ña'n, bix aixim ilhdhat k'e'e' am gu' nam bhaan tu a'ga guch Xoi'kam, sia kuch gu' aach pui' bix aixim jup ilhdhat nach chakui ti jii'ñdhat.

17 Pui' ku ba' gu jaroi' no't ba ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam, bar maakam tu'm ka' ii'mdagaram

bhaan, cham tu' pui' kia' na jax bii'pi' dir. Ja'p ji buusnia' na jumai maa'nkam xibkam jup jum duña'.

¹⁸ Ba' dhi' gu Dios pix diilh nat pui' tii na pui' ja'k tum duña'. Na gu' guch Xoi'kam nat jich a'mkam muu, pui' ja'k tu duu nach jix bhai' ba bi'ya' buiñor gu Dios. Dhi' pu chu'm ba' aach jup jich chia gu Dios nach nai' ja aagi'ñdha' gu ja'tkam.

¹⁹ Piam ja'pni ja'k, jax na pim ja'k jix maatit kaaya': Gu Dios pix diilh pui' ja'k tu duu na guch Xoi'kam bhaankam pui' ja'k tu duña' nam jix bhai' bi'ya' bix gu ja'tkam buiñor diilh gu Dios, cham jax bua sia kum jax jix u'ua'tulhdhix. Dhi' ji' pu chu'm jich chia aach gu Dios nach nai' tu a'ga'.

²⁰ Bhaankam pix nai' tu a'gim ich ba' aach guch Xoi'kam, ja'p ji buusan na gu Dios pix diilh soi' ja titda gu ja'tkam nam ti jii'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Ba' aach xib bhaankam guch Xoi'kam soi' jam titda aapi'm jiiñ jaaduñ na pim mi' pui' xi jiiimda' na pim ba'x bhai' ji bubuakia' buiñor gu Dios.

²¹ Guch Xoi'kam dho tii cham tu' tu' bhaan jum ua'tulhdhak na ya' xi oilhimik dhi oi'ñga'n, gu' ji nat gu' gu Dios jich a'mkam tu bhiiñolh, ba' pui' ji buus nat giilhim gø'm ua'tulh. Jix bhai' ji bii chich ba' aach buiñor gu Dios, nat gu' guch Xoi'kam jix bhai' ba duu.

6

¹ Ba' aach nach jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, soi'ch jam titda na pim mi' pui' xi jiiimda' na jax jix aa' nat kapbhai' xi jam joi'mdak jam a'm ba ti tii,

bix aixim bhaan bax maat japim gu' na silhkam xi jam joi'mdat jam a'm ti ni'i'ñ.

²Jup jum kai'ch gu' gu ñio'ki'ñ gu Dios maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam:

Aañ jum kai jano' nat pai' dhuuk jum ai gu tanoolh nañ jum kaaya',

gio jano' ñich jix bhai'm duu ip nat pai' dhuuk jum ai nañ jum palhbuidha'.

Ba' dhi' xib tu aagit jap kai'ch, jam kek gu Dios ja'p ja'k ba jam tuttu na pim mu ja'k ba jiiimit na pim pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo na bix aixim tu'm bhaan nai'm tulhiiñaim na bhaankam tu a'gim guch Xoi'kam

³Gio gu' aach cham tu' maakam tu buim na jax cham jir mi' pui', maa'n nach jax pix jam boi'ñxi'ñchu' na jax jix kii' ka'm ni'i'ñ gu Dios, nach gu'x maat na pim cham kach jii'gi'ñdha' no'ch aach dñil cham mi' pui' duiñchu' nach jax kai'chdha'.

⁴Bix na ji'k jax tuch jim, dhi' bhaan jix maati' nach silhkam jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, pui' na jax nach bix aixim tu'm ki'n nai'ch chulhiiñaim, gu' ji nach gu' aach tu nakgatu'. Ya' bix aixim tu'm jich a'm tum aa'nda' ti, gio bix aixim jix chu xijai ka' panaas.

⁵Gio nam nai'ch gibiidha', gam nam nai'ch kukpaidha'. Gio nax oodam tu tatda' ka' nam giilhim kai'chdha' gu ja'tkam nam cham ti jii'gi'ñdha' nach jax ti ja titdada'. Gam nach gammiji tu juanda' nach ba' mai'chi' gu tu' ki'n jumaip ba xia'ñdha', pai'jich ua'maidha', gam nach cham koksoda'.

⁶ Sia b̄ix aixim bhaan jup jix maati' nach jax jich aa'ch jujur am, pui' na jax nach mi' pui' tu a'ga na jax jir silhkam, gio nach tu nakoo'nda' sia kuch jich chulhiñ, gio nach jix ja joi'mdat jix bhai' ja buidha' gu ja'tkam tu' silhkam ki'n, gio gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' nach a'm jup tui'dhi'.

⁷ Gio nach tu' silhkam tu a'ga gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam na jax jir pui', gam na b̄ix aixim jix bhaai' nach pu tu duña', ba' dhi' bhaan jix maati' nach a'm ti niidhidhat jich palhbui'ñchu' gu Dios. Dhi'ch ki'n b̄ix aixim jich palhbui'ñ nach mi' pui' jüm na jax jix aa' guch Xoi'kam, gio dhi'ch ki'n jup tu kokda.

⁸ Pai'jich ja buip tui'ka' gu ja'tkam gui' nam jix bhai' kai'chdha'ch bui, pai'ji ba' ja bui gui' nam xich bhaamki'ñdha'. Gio pai'ji tu' p̄ix jich ilhii'ñdha' am jai', jai' ba' nam tu' ka'm jup jich ilhii'ñdha' pai'ji. Gio pai'jim pui'ch chüda' gu ja'tkam nach ja iatgi'ñ no'ch tii tu ja a'gi'ñ gu ñio'ki'ñ gu Dios, sia kuch gu' aach tii mi' pui' tu ja a'gi'ñ na jax jir silhkam.

⁹ Gio jai' kap gui' nam t̄ix bhai' xich mat ka', mi' p̄ix ja'p gai ti niidhidha' am nam chi sap panaas pu cham jich mat ka'. Gio nam tii pup jich koodaidha' nai' ja'p, ji nach gu' xi dhuduatu'. Cham jax jich aa' ich ba', nam gu' cham jich kooda' sia kum b̄ixchu' ki'n jich chulhiñchu'n.

¹⁰ Gio gu' aach pu gammijix bhai'ch chaat ka', sia kuch gu' panaas pui' tu'ii' nach jix buam jich aa'. Gio mui' pui' ba ja duu chich nam jir jix chutumñigam ka' ii'mda' bhaan, sia kuch gu' aach cham tu'r jix chutumñigam ya' maaxik. Gio gu' b̄ix jup jir tu aach ga'n nach j̄i'k tu' ti niñ, sia kuch gu'

cham tu' bia' panaas na pim jax jich ñi'ñ.

11 Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan na pim Koriinto oi'dha', bix jir silhkam dhi' nach ji'k jax jam titda, giox bhai' jam aagi'ñ ich na pim jax ja'k jix bhai'x maatit jich kaaya', gio bix jach jam aagi'ñ nach ji'k jax jix chu maat, nach gu' xi jam joi'gi'n.

12 Pu cham pai' palhüp am cham jam kügalhi'ñ ich iam, aapi'm ji na pim ji'x am cham jich kügalhi'ñ.

13 Ba' aañ soi' jam titda na pim xiñ joi'gi'nda' ja'p nañ jax xi jam joi'gi'n aapi'm. Soi'ñ jam titda, nañ gu' ja'p jam ilhi'ñ na pim jir jiñ maamar.

Na pui' ba ja tida' gu Paablo nam cham ja büm jum titmoda' gui' nam cham ti jügi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam

14 Cha'pim ja büm jum titmoda' gui' nam cham ti jügi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam. Jix maat japim gu' nar jumai gux kü'p jum duukam, gio gux buam jum duukam jir jumai ip. Gio pui' na jax na pai' dhuuk jix chu maax ka', na gu' cham tu' pu chu'm jup tum maaxi'ñdha' na pai' dhuuk jix chukgam ka'.

15 Jix maat japim sia na guch Xoi'kam cham kügalhi'ñ gu ja'ook. Gio gu jaroi' na buiñor ti jügi'ñdha' guch Xoi'kam, na gu' cham tu' pui' ja'k jup tu jimda' na jax gu jaroi' na cham ti jügi'ñdha'.

16 Gio gu chiop gui' na silhkam Dios duakam bhaan ti ni'ñdha', na gu' cham tu'p jir pu chu'm ka' nam jax chu'm kir ja tuttuka' gu ja'tkam gu didios jup duiñxim. Ja'p ji buusan gu' nach aach jir chiop ga'n gu Dios duakam nach ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jup kai'ch gu' dülh gu Dios mi' na mit pai' tu ua'nak gu bijik dir kam:

Aañ ja b̄im oirida' dhi Israel kam ja'tkam,
nañ gu' ja b̄im kioka'.

Jir jiñ ja'tkam tuk ka' am,
aañ ba'r ja Dios tuk ka'.

¹⁷ Gio ja'p iam nap tu ua'ñix ja'pnip kai'ch ip d̄ilh
gu Dios:

Cha'pim mi ja b̄im oipoda' gui' nam jix buam tu
jim,

bubuakia' pim mi' dhir.

Cha'pim gan da'ngida' gui' na cham jir k̄i' aañ jiñ
bui.

No' pimit̄ pui' duu dhi' nañ jax jam titda nañ ba' ba
xi jam k̄igalhi'ñdha' ip gio.

¹⁸ Gammijiñ ba' pui' ba jam ilhii'ñdha' na pim
aapi'm silhkam jir jiñ maamar na pim ji'k jir
u'uub gio na pim ji'k jir chichio'ñ,

nañ gu' aañ ba'r jam G'kora' ka'.

Aañi' pui' kai'ch nañ bixchu' pu tu bua na tu' jaroi'
cham ji'xdha' pu duña',

nañ gu'x io'm jir ḡ'kam.

7

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, aapi'm nañ xi
jam joi'gi'n, dhi'r di' nat xib ya' pui' ba tu duuch
bui gu Dios nat jax ja t̄idak bijik guch bopxi kat,
pui' ji chu buus nat jax ti. Xib ba' aach pix bam
aa' nach mi' pui' jimia' na jax jix aa' nach ba' cham
tu' bhaan jix u'ua'tulhdhix ka'ch ii'mda' bhaan
gioch chutku' bhaan. Jix ïbhidhat jach mi' pui'
ba jii'mda' gu Dios na jax jix aa', gammijich pix jix
u'uañ bap tui'ñgida' gui' buiñor.

*Na pui' ba ja t̄ida' gu Paablo nax bhai'm taat ja
bui nam mi' pui' jii'm na jax jix aa' gu Dios*

² Cha'pim kach bhaamki'ñdha'ñ jaaduñ, nach gu' cham tu' jax jam buixi'ñ, ni kuch jaroi' mu pai' ba g̃ibiim, ni ku chich jaroi' tu' ba ñx.

³ Cha'pim jix buam jum aa'nda' pui' nañ jax jam titda, nañ gu' xi jam joi'mdat mi' p̃ix jam aagi'ñ. Tu' silhkam xi jam joi'gi'n iñ gu' nañ jax pu ba jam titda b̃iipi' ñir, pu gammijiñ xi jam joi'gi'nda' nach ji'x ya duduaka' dhi oi'nga'n bhaan, sia chich chi pu gan ji koi.

⁴ Joidham jix bhai' tu tatda' gu' na pim aapi'm pui'p ti j̃igi'ñ buiñor guch Xoi'kam, cham tu' tu' bhaan jax jiñ aa' iñ jam bui. Gio sia kuñ gu' aañ xiñ chulhiñat b̃ix aixim, cham tu' bhaan jiñ o'jolhi'ñ iñ, jix bhai'ñ chaatit jañ p̃ix mi' pui' xi jim na jax jix aa' gu Dios.

⁵ Jano' ñir na chich jax bhai' ñir ja'p ai na Masedoonia bhaan bipio' gu dib̃ir, jano' ñir jam nai' pup xich bhaamki'ñchu' gu ja'tkam, cham pai' dhuuk maa'nnim joidham cham jich juan am. B̃ix aixim jach ba' tiich palhbui'ñchu'nda'x chotdon-tugit.

⁶ Gu' ji na chich gu' xib bach gu'ngux nat ya' ba ji buus gu Tiito, gu Dios p̃ix jich gu'ngux gu' na jaroi' tu gu'nguxi'ñ no' jaroi' bam o'jolhi'ñ.

⁷ Gio gu' cham tu' dai nat ya ai p̃ix gu Tiito na chich ki'n jich gu'ngux, gu' ja'ppi sia na bach aagi'ñ na joidham jix bhai'm taat jam bui, na pim gu' sap mi' pui' tu duiñchu' na jax jix aa' gu Dios. Jich aagi'ñ ip na pim sap ti xich ch̃igik, gam sap na pim jiñ a'mkam jix buam jum aa' na jax tuñ jim, dhi' bhaan jañich jix io'm jix bhai'ñ ilh aañ.

⁸ Na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ b̃iipi' ñir jiñ jaaduñ, cham tu'ñ bhaan jix buam kañ aa' xib,

moo jano' ji na ñich jix buam jiñ ilh, na pimit gu' sap jix buam jum ilh aapi'm. Ji'k tanoolh japim sap jix buam jum aa'nda' pix.

⁹ Xib jañ jix bhai'ñ chaat na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ, ku gu' cham tu' ji nañ dhi' bhaan jix bhai'ñ chaat na pimit jix buam jum ilh, gu' ja'ppi na pimit jix buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa' gu Dios. Dios pix jup jir duñii'ñ bak gu' nach pui' ja'k mu tu jam ua'ñdha', cham tu' ba'r jich kuiñcha aach.

¹⁰ Pu'ñi ja'k tu aagi'ñ gu' gu Dios no' jaroi' cham mi' pui' jim na jax jix aa', tu' jax xi dhuiñdha' na bhaan jix io'm jix buam jum ilhdha' na ba' katti juraa'n bhijji mi' pui' ba jimia' na jax jix aa'nda'. Mi' pix jix bhai' buada' gu' na ba' cham mu ja'k bhiiya' na pai' gammiji mi' pup jum tulhiiñdha'. Jix io'm jir jix buam gu' gu jaroi' no't mu ja'k pu bhii, dhi' mu ja'k ti bhii'bhii'chu'n no'ñ bhaan jurtikat jix buam jiñ aa' gu tu' na ya' dhi oi'ñga'n jix chu jai'ch.

¹¹ Am gii ba' dhi' nat jax ja'k jam aa'ñ gu Dios, na pimit gu'x buam jum ilhdhak gio mi' pui'p ba jii na jax jix aa'. Sia ba maat japimit gu' na maaxik cham tu'ñ a'm jup tu tu'ii' pui' na ñich jax ja'k mu tu jam ua'ñ, sia ku pimit gu' ji'x ma bhaak jiñ bui. Giop ma tooto'n japimit gu' na pim jix bhai' xim ga'nga na jax jum kai'ch, giop ba xiñ chigik japim ba'. Maaxik ba maat japimit gu' nat am gii pui' na ñich jax mu tu jam ua'ñ.

¹² Na ñich pai' dhuuk mu tu jam ua'ñ, cham pai' jax jiñ aa' iñ no'p bar jiñ kuiñcha ka' gatuuk, nañ gu' pu cham maat no' pim dhi' ki'n jix buam jup jum ilhdha'. Pui' ñich pix jiñ aagik mu tu jam ua'ñ Dios buiñor na git iam dhi' bhaan matgilhia' no'

pim tu' silhkam jix buam jum aagit jich chi'ñcho piam ku gu' cham.

¹³ Jix bhai'ñ chaat iñ ba' aañ xib na pim gio mi' pui'p ba jiim na jax jix aa' gu Dios.

Ba' na chich tu' pik bhaan jix io'm jix bhai'ch ilh, gu Tiito nat jix io'm jix bhai'm taattugit ya' ba ai, bñix aixim bhaan gu'ngux japimit gu' sap ip gio.

¹⁴ Gio gu' aañ pui' pu ba tñ'n bñipi' dir gu Tiito nañ jix bhai'ñ chaat ip aañ jam bui, maa'n ba' nañ jax jix bhai'ñ chaat jam bui sia gu xib. Tu' silhkam jañ jix bhai'ñ chaat jam bui, cham tu' nañ pui' pix kai'ch, gio dhi' nach ji'k jax jam tñda, jir silhkam ip.

¹⁵ Jix io'm dhi' bhaan jix bhai'm taat gu Tiito na pim it sap cham jax ji chi'ñk mi' pui' jii nat jax jam tñ'n, tu' ka'm tñgik japimit sap mi' pui' jii.

¹⁶ Pui' kuñ ba' cham tu' tu' bhaan jax kañ aa' aapi'm jam bui, na pim gu'r jix kiki' ja'tkam.

8

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jumpada' gu tuumiñ

¹ Jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan, xib jañ ba'p xi jam aagi'ñdha' nat jax ja'k matgir nax ja joi'mdat ja a'm ti nñi'ñ gu Dios gui' nam pui'p ti jñgi'ñ buiñor guch Xoi'kam bñix nam ji'k kap maap jum jumpadat tu daan na ji'x Masedoonia dibñir bhaan bipio'.

² Jix bhai'm taat am dhi' dhich jaaduñ sia kut bñix aixim tu'm bhaan tu ja ma'iich. Gam sia kum cham tu' bia', mui' tu maakda' am gu tuumiñ buiñor gu Dios, ja'p na tu'x chutumñigam panaas.

³ Diih jiñ buupui ki'n jañ ja niiñ aañ nam mui' tu maak gu tuumiñ buiñor gu Dios, jix io'm mui' xi chu makia' am sia kum gu' cham tu' bia' nañ jax ba kai'ch. Diih ip ja jujur ki'n nam tu maakda', cham tu' na jaroì' ja chianda'.

⁴ Maa'nnim jamit pu'ñi mui' maap xi jumpadak gu tuumiñ soi'ch chi'n nach aach ja ui'dhika' gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham nam cham tu' bia' ni ji'x.

⁵ Gio gu' tu' silhkam soi'm ilhdhak tu maa mit. Bii'pì' mit soi'm ilhdhak tu maa buiñor gu Dios, mi' dhir ba' aach jich bui soi'p bam ilhi'ñ am nam pui'ch chitda nach ja ui'dhika' gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham nam cham tu' bia' ni ji'x. Gu Dios pix gu' na pui' ja'k tu buim.

⁶ Ba' aach xib ya' dir pui' soi'p ti'n gu Tiito na mu jimii jumpada' gu tuumiñ na pim pai' maap jum jumpadat tu daan, kat japim chi ba' iam jix ja joi'mdai gu jai' tu makia' ji'k na pim pui' pup jum duuk. Nat gu' dhi Tiito pu ba tu jumpai bii'pì' dir gu tuumiñ bhai' jam bui, dhi' ba' gio mui'p jimia' xib.

⁷ Jix bhai' ti jügi'ñ japim gu' aapi'm buiñor guch Xoi'kam, giox bhaai' na pim jax chi'ya', gio bixchu'x chu maat japim na jax ja'k tu tu'ii'. Pu'ñi chu'm pix jum aa' am guch Xoi'kam jügi'ñdham gui' nam ja palhbui'ñdha' gu jai'. Gio gu' bax maat japim nach jax ja'k jix chu joi'gi'nda', nach gu' jam aagi'ñ. Dai dhi' pix ba' bam aa' na pim machia' na pim ja palhbui'ñdha' tuumiñ ki'n gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham.

⁸ Cham tu' nañ jam chianit jup kai'ch dhi' nañ jax jam titda no' pim gu' aapi'm cham aa', ja'pji nañ mi' pix jam mamti no' pim ja'xbui' pui'p jix chu joi'gi'n nam jax jix chu joi'gi'n jai' kap guch

Xoi'kam jii'gi'ñdham.

⁹ Gio gu'x maat japim gu Gø'kam jich Xoi'kam nat gampai' xim duuk ya' xi oilhimik dhi oi'ñga'n bhaan. Nat xich joi'mdak jich chi kut ba' pui'm duu nach ba' aach jix chutumñigam ki'n ji bi'ya' ii'mda' bhaan, cham tu' na jax pik jir jum duukam.

¹⁰ Aañ jix maat na pimit aapi'm maaki'n bi'pi' tu maa gu tuumiñ jik maap xi jumpadak, joidham japimit cham da'dat tu maa.

¹¹ Aañ ba' xib pui'p ilhii'ñ na pim maa'n na pim jax cham da'dat tu maakda' na pimit jax ba duu maaki'n, sia jax ña pim pui' pup jum duuka' pim xi chu makia'.

¹² Gio gu' gu Dios jix ki' kam tigia' gu tuumiñ no' pimit cham da'dat tu maa, gio dai gui' nam bia'ka' nax aa'nda' nam tu makia', cham tu' gui' nam cham bia'ka'.

¹³ Gio gu' no' pim pu'ni tu' ki'n ja palhbui'ñ gu jai', cham tu' nam moo ki'n jup bam tumñigamta', aapi'm ba' gampai' pix ji bi'ya',

¹⁴ gu' ja'pji nañ ja'pni kai'ñkam pui' ja'k bua nam gui' pui'p tu bia'ka' na pim aapi'm tu' tu bia' xib. Gio gu' jax chu'm tanoolh pui'p ba duña' am no'm pui'p ba bia' gu tu', sia kum gu' xib cham tu' bia'. Kani no' pim aapi'm buimok gu maaxdhi' cham ka bia' gu tu' na pim xib bia', gui' dhop ba jam onbai'ñdha' am no'm gu'p ba bia', maa'n ba' na pim jax pix jum papalhbui'ñdha'.

¹⁵ Ja'pnim kai'ch gu' maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam: “Gui' na mit mui' tu jumaap, ampix ja ai biix, cham tu' pai' palhip tu' bii. Gio gui' na mit gook alh tu jumaap, pui' ampix jup ja ai ip, cham pai' jax ti mit nat cham ja ai.”

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nar jix kii' maa'nkam gu Tiito gam sia gui' nam maap tu juan

¹⁶ Aañ taxchaabgi'ñ gu Dios nat pui' ja'k jup jurtuda gu Tiito nat jax chu'm jiñ jurtuda aañ, xi jam joi'mdat jam ti'ñcho ip gu' sia ja'p na jax aañ.

¹⁷ Jix aa' ba' nañ a'mkam pu duñia' nañ jax ka tu duñia' git aañ, diilh pui' kai'ch na dhi' mu jam ti'i'mira', na gu' sap xi jam tiigim.

¹⁸ Jumai biima'n mui'p jimda' gu Tiito na pui'p ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Jir jix bhai'kam dhi' dhich jaduun, biix pix pui' kai'ch am gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham nam jai' kap jup tu'ii'. Jix bhai' sap mi' pui' tu duiñchu' na jax ja'k jum aa' na ba'x bhai' ji buusnichgida' dhix bhai'm kai'chdam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam nach tu a'ga.

¹⁹ Gio diilh guch Xoi'kam jügi'ñdham jamit bhaan ti tügik pui' ti na dhi' jai'p jich oi'ñdha' nai' ja'p, na ba' jai'ch palhbuidhidha' nach tu jumpada' gu tuumiñ nach tu' bhaan ba tu a'ga. Gio gu' dhi' nach bhaan pix gø'kamtu'n guch Xoi'kam nach ba' pui' ja'k duiñchu' nach ja palhbuidha' gu jai', gam nach jix aa' nax bhai' tu ja jimda' ip diilh.

²⁰ Gio gu'x maat ich nam biix aixim bhai' ji chi'ya' gu ja'tkam no' chich cham mi' pu duu nach jax kai'ñkam jumpada',

²¹ pui' kuch ba' mi' pui' tu duñiim na ba'x bhai' ji chu buusnichgida'. Gio gu' cham tu' dai buiñor gu Dios nach jix bhai' ji bubuakidha', gu' ja'pji sia ja bui gu ja'tkam nam xich ñii'ñdha'.

²² Jumai pup biima'n xi jimda' gu Tiito, pui'p ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gook ba' bap jum duñia' am gu jumai ki'n na pui' biima'n mui'p

jimda'. Dhi' sia pui'p jir jix kii' maa'nkam ya' nach xi ñii'ñ na jax ja'k tu jim, gam na pui'x bhai'p jum taat jam bui na pim ti jii'gi'ñ buiñor guch Xoi'kam.

²³ Gu Tiito aañ jiñ buir jix kii' maa'nkam, jam a'mkam maap tu juan ich na ba'x bhai' tu jam jimda'. Ba' dhi'jai' gook nam bii'ma'n mu jii'mda' gu Tiito, gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham jamit dhi' ki'n ja darai, mi' pix ba' pui'p tu duiñchu' am na jax jix aa' guch Xoi'kam.

²⁴ Aapi'm ba' iam mi' dhir cham tu' bhaan jax ji chi'jix bhai'p ja aichdha' nam pai' dhuuk bhammi dir ba aaya'. Pui' pim ja'k jix bhai' ja duñia' na jax ja'k bhaan jix maati' ka' na pim tu' silhkam jix ja joi'gi'n, nam ba'x bhai'm ilhdha' jai' kap dir guch Xoi'kam jii'gi'ñdham nam pui' ba ti kaaya', gio na ba' dhi' bhaan matgilhia' na silhkam jir pui' nach jup kai'ch nach jix bhai'ch chaat jam bui na pim mi' pui' tu duñiim na jax jix kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

9

¹ Aañ ya' pix juugit pu chu'm tu jam ua'ñdha' dhi' nañ bhaan tu a'ga na pim tu makia' gu tuumiñ nach ba'p ja makia' gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham. Cham tu'm aa' gu' nañ gø' mui'p tu jam ua'ñi'ñdha' gu pui' ja'k,

² ba xi jam maat iñ gu' na pim jir jix bhabhai'kam. Jix bhai'ñ chaatit jañ ja aagi'ñ guch Xoi'kam jii'gi'ñdham gui' nam Masedoonia oi'dha' na pim aapi'm Akaaya kam cham tu' bhaan jax ji chi'ji tu makia' na pai' dhuuk pu'ñi ba tum aagidha', na pimit gu' maaki'n cham jax ji chi'ik tu maa. Ba' na ñich pu'ñi ja tii'n, mui' mit jum gu'nguxdhak tu maa ji'k nam pui' pup jum duuk.

³ Mijĩĩ ba' xi jam joochxidha' dhiĩĩ jaaduĩĩ naĩĩ ja aa', na ba' git iam pui' ji chu buusnia' naĩĩ jax ja titda jai' kap guch Xoi'kam jũgi'ĩĩdham na pim aapi'm bixchu' ki'n pĩx jir jix bhabhai'kam.

⁴ Jir jix xi'iraam gu' no' mit jax dhuuk ji'k maap jim daagik guch Xoi'kam jũgi'ĩĩdham muĩĩ baidhak nam jix maachik no' moor pui' naĩĩ jax jam aa'. Jaiĩĩ no' pim gu' cham pui' ilhii'ĩĩ na chich bhammi dir ji bubua, bhai' bach xi'irbo chich dho gu' jam biim.

⁵ Pu'ĩĩ kai'ĩĩkam jaĩĩ ba' biipi' mui' ba ja jootos dhiĩĩ jaaduĩĩ nam ba' bhammi dir epeji jai' jam palhbuidha' na pim jumpada' gui' na pim ji'k pui' tu makia' ip gio na pimit jax ti maaki'n. Dhi'm ba' bhaan bach jũgi'ĩĩdha' gu jai'ch Xoi'kam jũgi'ĩĩdham nar silhkam pui' nach jax kai'ch, na pim gu' joidham jix chu joi'mdat ba tu makia' cham da'dat.

Na ba ja aagi'ĩĩdha' gu Paablo na ja'xbui'p tu oraa' gu jaroi' ji'x na ti ixia'

⁶ Jup kai'chdha' am gu ja'tkam na saak gu jaroi' no' ge' ti is, ge'p tu orda', ba' gu jaroi' na palhiip ti isda', palhiip tu orda' ip.

⁷ Ba' aapi'm pu'ĩĩ na pim tu makia' gu tuumiĩĩ, ja'kbui' pim tu makia' na pim ji'k ilhii'ĩĩ nar am na pim ba'x bhai'm taatit tu makia', ni ku cham jaroi' jam chianda' ip. Jix joi'gi'nda' gu' gu Dios gu jaroi' nax bhai'm taatit tu maakda'.

⁸ Gio gu' gu Dios pĩx biix tu jam maak tu' nam aa', jai' pup xi jam bipio' na pim ba' pu'ĩĩ mi' dhir ja makia' gu jai' nam cham tu' bia', piam gu tu' na ki'n jax jum duĩĩia' na jax jix kii' ka'm niil'ĩĩ gu Dios.

⁹ Na gu' ja'pnim kai'ch maa'n kap nat pai' tu ua'nak maadit gu bijik dir kam:

Xi ja makia' ap gu tu' nap bia' gui' nam cham tu'
 bia' ni ji'x,
 gammiji ba'x bhai' ba tum jimda' sia nar pai'
 dhuuk ka' git no' pich pui' duu.

¹⁰ Ba' gu Dios pix biix aixim tu'm jam makia' gu
 kaichuk na pim ba' ti isdat tu kua'da', jir gui' ga'n
 gu' gu kaichuk dhi' na biix aixim tu'm jix jai'ch.
 Gio gu Dios pix diilh jup tu duiñchu'nda' nax ki'
 gigi'rdat gè'gèr iibhai'ñcharda' gu jam gaa, gam na
 pim gè' tu orda'. Dhi' pix ba'r jam mai'chik ka' na
 pim ba tu makia' gu tuumiñ.

¹¹ Gammiji biix aixim tu jam maakidha' gu Dios tu'
 nam aa'nda', mui' nammi ji chu jam kiixdhidha'
 na pim ba' aapi'm mi' dhir jup ja maakda' gui'
 nam pu'ñi cham tu' bia'. Gio gu' gui' na pim
 xib jumpadai bhach joochxidha', pu kai'ñkam ja
 makia' ich gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham nam ba'
 mi' dhir jam a'mkam taxchaabgidha' gu Dios na tu
 jam maak.

¹² Nach gu' cham tu' dai pu kai'ñkam pix ja maak
 gu tuumiñ guch Xoi'kam jügi'ñdham nam ba' ba
 bia'ka' nam ki'n saba'da' gu tu', gu' ja'pji dhi'
 ki'n jup jum gu'nguxi'ñ am nam jam a'mkam tax-
 chaabgi'ñ gu Dios.

¹³ Pu kai'ñkam jix bhai'm ilhdhai taxchaabgidha'm
 ip gu Dios, na pim mi' pui' jüim na jax jum kai'ch
 gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam dhi'
 na pim pui' bhaan jup tu a'ga ip aapi'm, dhi' bhaan
 machia' am gu' na pim mui' ba ja joochxidha' gu
 tuumiñ. Sia dhi' bhaan taxchaabgidha'm ip gu
 Dios no' pim it mui' maap jumpadak mui' xi ja
 joochxi.

¹⁴ Gio gu' xi jam joi'mdat jam a'mkam tu daan am,

nam gu'x bhai'm taat na pim jir jix bhabhai'kam, nam gu'x maat nat gu Dios pix dñlh pui' ja'k jam jurtuda na pim jix ja joi'mdat ja palhbui'ñdha' gu jai'.

¹⁵ Aach pui'x bhai'ch chaatit jup taxchaabgi'ñ gu Dios nat pu chu'm ki'n jich dharai nach tu' bhaan ba tu juaan xib, cham bhaai' nach jax pik ja'k xi taxchaabgi'ñdha' git.

10

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat cham tu' juma'i tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam

¹ Aañi' Paablo soi' jam titdat tu jam a'gi'ñ, nañ gu' buiñor ti jügi'ñ guch Xoi'kam gui' nax chu joi'gi'n, sia ku pim gu' pui' kai'ch nañ mik dir jix bhaamut tu jam a'gi'ñdha', no'ñ jam buip tu'ii' sap ba' xi jam übhi'ñdha' iñ panaas.

² Ba' aañ xib dir soi' jam titda na pim cham tu'ñ chianda' nañ pai' dhuuk bhammi' dir aaya', nañ ja ñiokdha' gui' nam saak bhai' dhir pui'ch a'ga nach aach pui' ja'k tu jim, nam jax ja'k tu jim gui' nam cham ti jügi'ñ. Cham tu' ja übhi'ñ iñ gu' no' ba xim aagim.

³ Jir ja'tkam ich dho pix ya' kam dhi oi'ñga'n aach nach ji'k ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam, gu' ji nach gu' cham tu' pui' ja'k tu kokda nam jax chu kokda gui' nam cham ti jügi'ñ.

⁴ Gui' nam jax chu'm ki'n tu kokda gui' nam cham ti jügi'ñ, aach cham tu' pu chu'm ki'n tu kokda, gu' ja'ppi gui' ki'n nat Dios jich chajaañ, na cham maax, dhi' ki'n jix bhaai' nach cham pai' matgilhdha' gux buam jum duukam sia kur

gø'p jum duukam panaas. Pu'ñich jup ja dooda' gui' nam pui' bhai' pai' oipot buam jich a'ga na jax cham jir pui', ii'mda' bhaan jach cham pai' ja matgilhdha'.

⁵ Sia jax ña pix chu'm gux buam jum duukam no' tu sosbhi'ñ nam cham machia' gu ja'tkam gu silhkam ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' ki'n jach cham pai' matgilhdha'. Na gu' dhi' pix nach a'm tajaanix na ba' pui' tu duiñchu' nam gu ja'tkam jix maatit kəjɨdhat gu ñio'ki'ñ gu Dios mi' pui' jimiim na jax jix aa' guch Xoi'kam.

⁶ Jix bhaai' ip ba' nach tulhiiñchuda' gu jaro'i' no' cham mi' pui' jim na jax jix aa' guch Xoi'kam no' gu' tii ti jii'gi'ñ buiñor, aapi'm jam bui dhir jach bhai' ji kii'sa' no' pim cham mi' pui' jiiim.

⁷ Aa'ñ jix maat na pim aapi'm cham tu' tuukab xim ga'nga na jax ja'k jir tu'm kam ka' gui' na silhkam mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Kani no' pim aapi'm tu' silhkam buiñor jup tui'dhi' guch Xoi'kam, jix mat ka' pim nach aach tu' silhkam buiñor jup tui'dhi' ip.

⁸ Ba' sia kuñ ji'x am bhabhai'bchu'n nañ jax ja'k tu jam a'gi'ñdha' pai'ji, aa'ñ cham tu' dhi' bhaan jup bax xi'ir, nat gu' gu Dios pix jich chajaan gui' nach ki'n jam silhka'nda' no' pim cham mi' pui' ka jiiim na jax jix aa', cham tu' nach ki'n cham pai' jam matgilhdha' ja'p nach jax dhoo'da' gux buam jum duukam.

⁹ Cham tu' pim jax jum aa'nda' nañ dhi' bhaan pix jam i'nkia't mik dir mui' ji chu jam ua'ñdhat.

¹⁰ Jai' dhit saak jup kai'chdha' pim nañ mik dir jix bhaamut mu tu jam ua'ñi'ñdha', nañ jam buip tui'ka' sap ba' cham tu' bhaan jax jam titdada' iñ,

daman jañ sap cham pik bhai' maatit tu a'ga.

11 Ba' aañ xib dhi u'uan bhaan pu ja titda gui' nam pui' kai'chdha' nach jix bhaamut tu ja a'gidha' nach pai' dhuuk bhammi dir aaya' jam bui no'm cham mi' pui' jiim na jax jix aa' guch Xoi'kam. Ja'xbui'x bhaakut jach jup tu ja a'gidha' nach ji'x jix bhaakut pui' mu tu jam ua'ñi'ñ.

12 Gui' nam nai' jiimtit pui' kai'chidha' nam jir jix kiki' ja'tkam, aach cham tu' pui' ja'k bhaan jup tu daa'ñchu', ni kuch jix aa' nam jich bipna'nda' pu chu'm gu ja'tkam. Ja'p ji buusanda' gu' nañ jir jix ñaanbigim no'ñ biix aixim bhaan gè'kam jiñ chaat.

13 Aañ daipu' dhi' bhaan gè'kam jiñ chaatit jix bhai'ñ chaat nañ jir tujuandam tugi'ñ gu Dios, gio daipu'ñ dhi' bhaan gè'kam jup jiñ chaat na ñich ji'k kap ba tu jua, ja'p na jax na chich bhai' øøk jam bui tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, ti jii'ñ japimtit ip cham jax ji chi'ik.

14 Aach biipi' bhammi dir øøk tu jam a'gi gu' Koriinto gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dhi' bhaan jañ ba' pui' kai'ch nach sia aapi'm jam buix bhai'ch chaatit gè'gèrkam jich chaat.

15 Cham tu'ch bhaan gè'gèrkam jich chaat ja bui gu jai' na chich cham aach tu ja a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, dai aapi'm jam bui pix. Jix io'm jach jam bui tu juana' no' pim aapi'm xim gi'lhdim na pim buiñor ti jii'gi'ñ guch Xoi'kam.

16 Gio gu' ka tu ja a'gidha' ich jai' gu ja'tkam gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam gammiji ja'k iam na pim pai' oi'dha' aapi'm, nach ba' dai dhi' ja buix bhai'ch chaatit gè'gèrkam jich chaat

ka', cham tu' ja bui gui' na mit jai' ba tu ja a'gi.

¹⁷ Gu jaroi' ba' no' gø'kam xim ilhdham, dhi' bhaan gø'kam jum taat ka' no' mi' pui' jim na jax jix aa' gu Dios.

¹⁸ Na gu' gu jaroi' nam tu' ka'm ilhii'ñdha' gu ja'tkam, no' pui' kai'ch gu Dios nam ba' tu' ka'm ilhii'ñdha'. No' gu' cham pui' kai'ch gu Dios, dho cham tu' ka'm ilhii'ñdha'm ip gu ja'tkam, pur ja'ppix maa'nkam ka' sia ku jax kai'ch mi ja'p oirit.

11

Na baja aagi'ñdha' gu Paablo nam ja'p ji buan na jax maa'n gu tiyaa

¹ Ea na pim ka xiñ køøñ jaaduñ nañ jai' pup ka xi chu jam a'gidha' dhi u'uan bhaan, sia ku pim gu'x ñaanbim pix jiñ køø.

² Aañ jix buam jiñ aagit jam ti'ñchoka' gammiji, jix maat iñ na gu Dios pix jup tu duiñchu' nañ ba' pui'ñ aa', ja'p ji buan japim gu' bix na jax maa'n gu tiyaa no' buiñor ba xim tiiom maa'n gu biapma'. Ba' gu biapma'r di' guch Xoi'kam na ñich aañ jam iimchuda na pim buiñor jum tiiimo'. Jix aa' iñ na pim tu' silhkam jir titiia ka' jano' na pim pai' dhuuk biiima'n jum tiiimo'.

³ Pui' kuñ ba'x buam jiñ aa'nda', nañ gu' cham maat no' pim moo gammijim nuukdat oipoda', ka' ba' gu' pui' ma tu jam dooda' nat jax chu dooda bijik gu Eeba nat bix aixim iatgidhak ma'iich gu ko'. Na pim gu' cham tu' kar pu chu'm ka' na jax chu'm jix aa' guch Xoi'kam na pim buiñor jum tiiimo' no't pui' tu jam dooda.

4 Ja'pniñ kai'ñkam pui' jam titda na pim ja'p xi bubuakia' no' jaroi' maakam tu jam a'gidhim na jax cham pui'm kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, no' cham tu'r pu chu'm na chich jax chu'm tu jam a'gi aach. Aapi'm gu' sap kēēkē' jaroi' na jimda' sia ku cham mi' pui' tu a'gim na jax jir silhkam. Cham tu' dhi' pi'x bhaan jup tui'ñgida' gu' gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' na jax chu'm jich a'm jup tui'dhi' aach, jumai pi'x jam a'm jam tajaañdha' na jax chu'm cham kii'.

5 Gio gu' aañ cham tu'ñ dho'ñcho' nam tu' pi'x jiñ ìlhdha' gui' na mit gatuu'k bha ja'p ai nam saak pui' kai'chim nam jix io'm jir jix kiki' tujuandam tugi'ñ guch Xoi'kam, cham tu' pui' na jax aañ.

6 Cham tu'r jiñ jupaabkam am gu' sia kuñ cham pui'x bhai' xi bua nañ tu a'ga na jax gui' am, na gu' nañ ji'k tu'x chu maat aañ, cham tu' ja'xbui' pui' tu maat am gui'. Jix maat japim dho aapi'm jano' nach bhammi dir oipimik nach bi'x aixim tu buada' nam tu' cham pu bua gui' xib.

7 Gio gu' cham tu' ki'n jiñ ua'tulh jañich jam bui. Pui' pi'x jañich tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam, cham pai' jam taa ñich tu' tuumiñ. Gampai' ñich jiñ dhuuk tu jam a'gi na pim ba' aapi'm tē'kob iam ji bi'ya'. ¿Ka'ñ chi gu' dhi' ki'n aa mañ ua'tulh jam buiñ jaaduñ?

8 Jai' kap dir jiñ palhbui mit gu' guch Xoi'kam jügi'ñdham tuumiñ ki'n na ñich ba' ki'n bhai' dhir ja'p ēēk jam bui ba tu jam a'gi gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam.

9 Cham tu' tu' jam taa ñich na pim ki'n jiñ palhbuidha' na ñich ji'k tanoolh bhai' juruuñ jam bui, na mit gu'ñ palhbui guch Xoi'kam jügi'ñdham

Masedoonia kam na mit bha ~~ee~~ na ñich ba' ki'n bhai' buusai'. Jix maat iñ gu' nax xijai jam bui no' ñich bix aixim bhai'p ba ji chu jam taa, sia xib jañ cham tu' tu' jam taan.

10 Jix bhai' tu tatda' gu' aañ jiñ bui nañ cham tu' tu' jam taan, sia ku jaroi' pui' kai'ch na cham jir am bha ja'p ji oirít na ji'x jir Akaaya. Ja'xbui'ñ jiñ jur ki'n jix maat nar am nañ ji'x ti jii'gi'ñ nar silhkam na jax jum kai'ch gux bhai'm kai'chdham ñio'ki'ñ guch Xoi'kam.

11 Cham tu'ñ ja'p kai'ñkam pui' jam titda nañ cham ka jam joi'gi'n, xi jam joi'gi'n iñ ji matgim, jix maat do gu Dios.

12 Aañ gammiji mi' pui' pu jimda' nañ jax ba jim nam ba' cham tu' bhaan jiñ mai'chia' gu jai' nam tii dhi' bhaan gè'gèrkam xim ilhdhak nat jax chu'm ki'n jich dharai aach gu Dios.

13 Cham tu' silhkam jir noonbi'ñ am gu' guch Xoi'kam sia kum pui' kai'ch, pui' pix ja'k jam tii xi chu jim nam jax dhui bhaan ja iatgi'ñ gu jai'ch Xoi'kam jii'gi'ñdham.

14 Gio gu'x maat ich gu ja'ook na bixchu'x aichu'n na jax ja'k bhaan ja iatgidha' gu ja'tkam, sia pui' xim dui na panaas jir nobii'ñ ka' gu Dios.

15 Mi' pui'p tu daa'ñchu' am ba' gui' nam jir noonbi'ñ gu ja'ook ya' dhi oi'ñga'n, pui'm ja'k xi chu jimda' nam panaas jir jix kiki' ja'tkam, gu' ji na gu' na pai' dhuuk jum aaya' nam jum tulhiiña', mu ja'k pu bhiiya' am, na gu' pu'ñi pix ja'k jir ja mai'chik ka'.

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat gè' bam tulhii na bhaankam tu juan guch Xoi'kam

16 Jix gi'm jañ ya' tu jam a'gi'ñ jiñ jaaduñ, sia ku pim gu' aapi'm pui' pi'x ja'k jiñ kəe na jax gux ñaanbigim nañ jax ba jam titda, piam ku pim gu' pui'm aa' nañ silhkam jix ñaanbi'. Sia pim ka xiñ kəe nañ jam aagi'ñdha' nañ jax jir tu'm kam aañ diih, sia ku gu' dhi' bhaan jix maati' nañ am gə'kam jiñ chaat.

17 Cham tu' pui' ja'k jix aa' gu' gu' Dios nañ gə'kam jiñ chaatit am ja aagi'ñdha' gu' jai' nañ aañ jix io'm jir jix ki' maa'nkam, jix ñaanbigim pi'x jiñ ilhi'ñdha' gu' no'ñ pui' kai'ch.

18 Gu' ji na gu' kapbhai' nam mui'x jai'ch gui' nam gə'gə'kam jum taatit pui' kai'ch nam jix bhai' tu jim, aañ jai' pui'p xi chi'ya' gə'kam jiñ chaatit sia gu' palhiip nañ jax ja'k jix bhai'p tu jim.

19 Jix bhai' jam jur bia' pim dho ti' aapi'm jiñ jaaduñ, gu' pi'x ji na pim gu' joidham ja kəe gui' nam pu'ñix ñanaanbim kai'chdha'.

20 Cham jax ilhi'ñ japim panaas sia chi jaroi' tu jam juantu'n, piam sia kum jam bui dhir jum tutumñigamtaim bix aixim xi jam iatgidhat, gam chi siam gampai' xi jam ilhdhat, ji'x jam xi jam kakpiasat na jax aa'.

21 Aach gu' gampai' tui'ñgit bhammi dir jam bui ai jano', jix xi'iraam tu tatda' xib nañ mui' xiñ ga'nga.

Ba' kapbhai' nam jai' gə'gə'kam jim ilhdhat pui' kai'ch nam jax jir tu'm kam, aañ dho pui'p xi chi'ya' xib, sia ku gu' buiñor gu' Dios ja'p ji buusan nañ jix ñaanbi'.

22 Ja'pniñ kai'ch nañ aañ ja'xbui'p jir pu chu'm nam jax chu'm gui', ebreo ñi'ook ki'n jañ tu a'ga ja'p nam jax chu'm ki'n tu a'ga gui', gior Israel kam

maa'nkam iñ ip ja'p na jax gui' nam jir Israel kam, jir jiñ boxii ip gu Abraam ja'p na jax gui' na pui'p jir ja boxii.

²³ Gior tujuandam tugi'ñ iñ guch Xoi'kam ja'p na jax gui' nam sap pik ba' jai'p jir tujuandam tugi'ñ. Jix io'm jir jix kii' tujuandam tugi'ñ iñ aañ guch Xoi'kam, pui' xi chii ñich sia kuñ buiñor gu Dios jix ñaanbim kai'ch. Gê' ba tu jua ñich gu' bhaankam guch Xoi'kam, gui' cham pai' pui' tu juan am. Gio mui'kim jamit ba jiñ gii' jo' ki'n, gui' cham pai' ja gib am, pai'ji tiip jiñ mumua'da' am.

²⁴ Jix chamaamim jamit jix io'm ba jiñ gii' jo' ki'n gu Israel kam ja'tkam, aichdha' am maa'n oo'm daman mambhix damdir jix jum maakob nam miñ chitkidha' gu jo' gu maa'nnim nam jiñ gii'bia'.

²⁵ Baikim jamit jup ba jiñ gii' uux jix kabaak ki'n, gio maa'nnim joodai ki'n jamit jup jiñ ma'yasa. Gio baik suudai' chir jup ba baap gu kaknub gui' nañ bhaan ka jimda'. Maa'nnim jañ suudai' dhaam pu sê' ji bhabhai'mukdat, irban gu gê' suudai' nañ pu sê' maa'n tukaa' gio maa'n tanoolh.

²⁶ Gio nai' ja'p nañ jax jimda', tiip jiñ bhıbhı'ntikidha' gu suudai' na gê' jimda' nai' a'kki'n. Pai'ji gux i'xkum jam tiip jiñ mumua'da' nam mia'n mañ bhıya'. Gam diih gu Israel kam ja'tkam nam xiñ mu'aak ka' sia kuñ tiip jir pu chu'm, gam jai' kap dir nam cham jir Israel kam ja'tkam. Pai' nañ ja'k jimda'ñ muuki' chir jup tui'ñgida', sia kuñ gê' kiicham oiri, piam mu ja'p gampix, piam kuñ suudai' dhaam ka jim kanuub ta'm, gam sia ja bui gui' nam sap pik ba' tii ti jıigi'ñdha' buiñor guch Xoi'kam.

²⁷ Gio nañ jix io'm tu juanda', bhaan pix jiñ chul-

hiiñdha' iñ, pai'jiñ cham koksoda' gu', gam pai'ji nañ uamaidha', pui'x bhiogit juruuxi'ñdha' iñ. Gam nañ tonmoidha' pai'ji, gam nañ gibkaidha' nañ cham kiki' tu jajannulh.

²⁸ Bix aixim jañ bhaan nai'ñ chulhiiñaidha', gam nañ jix ja joi'mdat ja ti'ñchoka' nabap tanoolh bix guch Xoi'kam jügi'ñdham nam ji'k nai' maap jum jumpadat tu daan.

²⁹ No'ñ ja bui kap tu'ii' mu pai' no't jano' pik tu' bhaan ma tu ai maadit, aañ ja'xbui'x ko'kkam jup xiñ dhuñia' na ba' bhaan jix maati' ka' nañ jix joi'mdat ni'ñ. Piam no' mit jaroi' tu' bhaan gai bua nam ua'tulhdha', jix buam jiñ ilhdhaiñ gampai' pup tui'ka'.

³⁰ Aañ dhi' pix bhaan gø'kam jiñ chaat nañ gampai' pix jiñ ilhii'ñ, cham tu' jumai tu' bhaan pup gø'kam jiñ chaat iñ.

³¹ Jix maat do gu Gi'korga'n gu Gø'kam jich Xoi'kam nañ silhkam jup kai'ch, dhi' na gammijim aa' nach gø'kamtu'nda' sia nar pai' dhuuk ka' git.

³² Jano' nañ Damaasko xip tu't, gux kai' gui' nat jix io'm gø'kam Areetas mi dai, tu chia nam mi gø' ki'ñgob gu'kuya' gu sandaarui'x nam tu nuukda' nañ pai' dhuuk mu buusnia' nam ba'ñ dhaagiñ kuupa'.

³³ Gu' ji na mit gu' jai' dhit jix bhai' duu nam jix chu joi'gi'n, maa'n kap dir jamit jiñ buusai' na pai' dhir mu ja'p tum joojoi'ñ na ilhi'ch ti di', ampix jiñ aixim. Baalh cha'm jamit xiñ dhaasak xi gia'rgidhak tirbiñ ki'n muñ tibiaañ mijimmi dirap. Pu'ñi tu't jañich ba' ja nakoo gui' nam ka xiñ kuupak kat.

12

*Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nat jax chi tii
ii'mda' bhaan*

¹ Ba' pui' nañ jax ba jam titda, pur cham tu' sia kuñ tii gɛ'kam jiñ chaatit bix aixim tu a'ga, gu' ji na gu' dhi' nañ tu' bhaan tu jam a'gidha' xib, jum aa' nañ jam aagi'ñdha' sia kuñ panaas dhi' bhaan pix gɛ'kam jiñ chaat. Jam aagi'ñdha' iñ nat jax tiñ chii'ñchuda gu Dios maa'nnim jiñ ii'mda' bhaan.

²⁻³ Aañ maa'n jix maat gu jaduun na pui'p ti jügi'ñ buiñor guch Xoi'kam, ba' tii ñich ii'mda' bhaan na mit baidhak bhijimmi baik jix dhaam bhaan. Mambhix daman maakob oidha' bap duu jano' na mit baidhak, dai nañ cham maatit nii'ñ no' bix tukga'n binkam jim, ka' ba' dai ii'mdaga'n pix, gu Dios diilh jix maat.

⁴ Maa'n kap aich jamit na pai' joidham tu tu'ii', bhai' ba' ti kai na tum a'ga ki'n gu ñi'look nax xi dhuu ya' dhi oi'ñga'n na jaroi' ki'n tu a'ga'.

⁵ Ba' aañ pu jam titda na dai dhi' dhi jaduun jir am na gɛ'kam jum taatit pix am tuch a'gi'ñdha' gui' na tu'r jumai oi'ñga'n kam na cham tu ju'ngi. Aañ gu' no' ñich tii bhai'p ji chu a'ga gu tu' nañ jix maat ya' dhi oi'ñga'n, dhi' pix bhaan tu a'gada' iñ nañ tu' bhaan jiñ chulhiñ.

⁶ Gio gu' aañ jiñ bui tii cham tu' nañ gɛ'kam jiñ chaat ka' no'ñ tu a'ga nañ tu'x maat, nañ gu' silhkam maaxik jix maatit jup kai'chdha'. Gu' ji nañ gu' aañ ja'xchudhix kam pix tu a'gada' nam ba' cham jax jum aa'nda' gu ja'tkam nañ ja'p pix gɛ'kam jiñ chaat.

⁷ Pui' na jax nat tiñ chiiñchuda ii'mda' bhaan gu Dios, nañ gu' cham tu' bix tu aa' na ñich jax ti ti, diilh pix jañ pui'x chu maat. Tu nakoo' iñ sia kuñ jax ti bhaan gè'kam xiñ ilhdham gui' nañ tu'x maat, bhai' pix ji chuñ ai ba'ñ chuuku' bhaan, ja'p tu tatda' na panaas joi' ki'n jiñ xissi gu ja'ook bix kap na ji'x jir jiñ chuuku'.

⁸ Aañ ba' ti baikim pui' ba ti'n gu Dios nañ cham ka aa' nañ dhi' ki'n jiñ chulhiñdha'.

⁹ Gu' ji na gu' gu Dios jup jiñ chitda na dhi' bhaan xiñ joi'mdat jiñ a'm ti niidhim, gio sap dhi' bhaan mamti am gu ja'tkam na bix aixim jix bhaai' na pu tu duñia' sia ku cham jax jix bhaai' panaas gu tu'. Pui' kuñ ba' aañ jix aa' na cham bhai' tuñ jimda' na ba' dhi' bhaan matgilhdha' na bixchu'x bhaai' na pu tu duñia' guch Xoi'kam sia ku jax jix chu xijai panaas.

¹⁰ Gam ba' nañ gammiji pux bhai'ñ chaat ka' sia ku cham bhai' tuñ jim, siam chi giilhim jiñ chitda gu ja'tkam, gam sia kuñ cham tu' bia', gam sia kum jai' xiñ bhaamkidhat xiñ mu'aak, gam sia ku jax jix xijai nañ mi' pui' jimda' na jax jix aa' guch Xoi'kam. Gio gu' aañ jiñ bui no' tu' bhaan jix buam tu tatda', dhi' ki'n jañ jix io'm bhaan xiñ gu'nguxdhai mi' pui' ba xi jimda'.

¹¹ Ja'p pix kai'ch iñ dho gu' na tu'x ñaanbigim nañ jax chu jam a'giñ, nañ gu' panaas dhi' pix bhaan gè'kam jiñ chaat, gu' ji na gu'm aa' nañ dhi' bhaan tu jam a'gidha' na pim ba' aapi'm tu' ka'm jiñ ilhdha', cham tu' nañ aañ diilh gè'kam jiñ chaatit jam aagiñ nañ jax ja'k tu jim. Ja'p ji buus ba' na pimit jiñ chia nañ pu chu'm tu jam a'gidha' na pim ba' dhi' bhaan xim ga'ngada'. Cham tu'r jiñ

jupaabkam am gu' gui' nam bhai' pai' oipot pui' kai'ch nam jix io'm jir jix kiki' tujuandam tugi'n̄n guch Xoi'kam, aañ ba' gampai' pix bañ ilhii'n̄n am.

¹² Dhi' bhaan jix maati' nañ aañ jir jix ki' tujuandam tugi'n̄n guch Xoi'kam nañ xi ñakoo'ntugit mi' pui' xi jim na jax jix aa' sia pui' jiñ chulhiiñat. Sia dhi' bhaan jix maati' na ñich bix aixim jix bhai'm duukam jup tu duu jam bui na pim tu' cham pai' dhuuk pu chu'm ñidhat.

¹³ Gio gu' aapi'm cham tu' bitaa'n bipio' ja bui gu jai'ch Xoi'kam jügi'ñdham nam nai' maap jum jumpadat jup tu daan, cham tu' pim dhi' ki'n bitaa'n bipio' na ñich cham tu' tu' jam taa na pim ki'n jiñ xiispa' jano' nañ bhai'p tu't jam bui. Xi chuñ uañdha' pim no' pimit pui' ja'k ilh, cha'pim dhi' ki'n jix buam jup bam aa'nda'.

Na pui' ba ja tñda' gu Paablo na gio mui'p ja tñ'mira'

¹⁴ Ba' aañ gio pix am jix bhai'p bañ bua nañ gio mui'p ba xi jam tñ'miram, bar baikim ka' ba' dhi' nañ gio bhammi dir jup ba aaya' jam bui. Ba' maa'n nañ jax pix cham tu' jam tañiidha' na pim tu' ki'n jiñ xiispa', nañ gu' aañ cham tu' mu gaagidha' gu tu' na pim bia', gu' ja'pji aapi'm nañ mu jam gaagidha'. Na gu' na pim jax bax maat ya' dhi oi'ñga'n no' jaroi' tu maamar, jum aa' na gu ja taat gaagidha' gu tuumiñ na ki'n tu ja taañxi'ñdha' gu maamra'n, cham tu' nam ja'kbui' kat tu taañxi'ñdha' gu ja taat. Aañ ba' pu'ñi ip, aapi'm ja'p ji buan gu' na pim jir jiñ maamar.

¹⁵ Ba' aañ dhi' ki'n jix bhai' jam duñia' nañ jik ki'n pui' pup jiñ dhuuk dñlh, sia ñich chi pui' ji

bii. Sia aañ dñlh jañ jam a'mkam xiñ chulhiña' na ba' aapi'm jix bhai' tu jam jimia'. Jix io'm xi jam joi'gi'n iñ gu', cham maat iñ na jax ku pim ba' aapi'm cham ja'xbui' pui'p jiñ joi'gi'n mu ðir bha ja'k.

¹⁶ Jix maat japim ip jiñ jaaduñ na ñich cham tu' tu' jam taa na pim ki'n jiñ xiispa', gu' ji nam gu' jai' sap pui' kai'ch na ñich ixchuixim gø'p jum duukam ma tu ma'iich jano' nañ bhai' ðhir oilhimik jam bui, dai ji sap na pim gu' aapi'm pu cham maat na ñich jax duu.

¹⁷ ¿Ka' pim ji gu' aapi'm ja'p jum aa' aa na mit gui' pui' jam dooda na ñich miñi ja joot nam mu jam tii'mpo'?

¹⁸ Jax dhui na gu'r jix bhai'kam gu Tiito nat mu jimik jam bui jumai biima'n ip na pui'p jir jix bhai'kam, nam gu' ti jigi'ñ buiñor guch Xoi'kam. Mi' pix pui'p tu daa'ñchu' gu' gu Tiito na jax aañ, maa'n ii'mda' pix jup duuk ich, cham ilhii'ñ iñ ba' nat jix ixchuixim jup ma'iich gu tu' bhammi ðir jam bui.

¹⁹ Gio gu' chi aapi'm ja'p jum aa'ñ jaaduñ nach pu kai'ñkam pix biix aixim soi' jam titdat mai'chim gu tu' na ba' ki'n jix bhai' tuch jimda' aach. Chaam tu' ji matgim, jax dhui na gu' gu Dios jix maat nach jax kai'ñkam pui' ja'k tu jam a'gi'ñ. Biix dhi' nach jik jax jam titda, dhi' na pim ki'n jum gu'nguxdha' na pim mi' pui' xi jiidma' na jax jix aa' guch Xoi'kam.

²⁰ Nañ gu'x aa' na pim mi' pui' jiidma' nañ pai' dhuuk gio mui'p jam tii'mira'. Jix buam tu tatchia' gu' no' ñich ba jam tii na pim cham mi' pui' jiiim, cham tu'ñ ba' ka tu jam a'gidha' na

pim jax ja'k bhaan jix bhai'm taat ka'. Jix buam gu' no' pim daim kokda, piam ku pim xim jijigak bixchu' pix bhaan, piam ku pim gu' bix aixim bhaan g'e'g'er kam jum taat, piam ku pim gu' diilh pix xim jai'g'i'n, no' pim gu' pu cham jai'g'i'n gu jai'. Piam ku pim jum i'attulhi'ñ, piam ku pim jum a'a'ga, gammiji bix aixim ku pim pui'm bua na jax cham kii' ka'm nii'ñ gu Dios.

21 Siañ dhi' bhaan jix buam jiñ aa' nañ pai' dhuuk bhammi dir ba ji buusnia' no' ñich ja tii na maa'n nam jax k#saim nam jum ua'tulhi'ñ gui' nam pum ua'tulhi'ñ jano' na ñich bhammi dir xi eek. Jiñ xusuakchuda' dho gu' gu Dios nañ jix xi'irai ja a'mkam dhi' dhi ja'tkam nam tii ti jii'ñ buiñor guch Xoi'kam. Mui' ja bim boppo am gu' gu u'uub gam bix aixim gu tu' nam diilh joidham ilhii'ñ nam pu tu buim nam jax tu jimdat nam chakui ti jii'ñ dhat buiñor guch Xoi'kam, ni ji'x ba' kum cham soi'm ilhdhat ja'k sulhii' ip gio.

13

Na ba ja aagi'ñdha' gu Paablo nam jax ja'k tu duiñchu'nda' gio na ja tabuimgidha'

1 Ba' nañ jax ba kai'ch, dhi' bar baikim ka' nañ gio bhammi dir jup ba jam tigia'. Jup jum kai'ch gu ñio'ki'ñ gu Dios nach sap cham tu' ja'p pix bha kusbi'ñdha' gu jaroi' no'ch cham bhai' maat no't silhkam cham am bua gu tu', jii' ji no'm gook jix jai'ch piam ji'k baik gui' nam jix bhai'x maat ka' nat maaxik cham am bua, piam no' mit tii ja buupui ki'n nat tu' bhaan cham am bua nach ba' bhai' ba kusbidha'.

² Ba' aañ ya' ðir gio pui'p ja titda gui' nam pum ua'tulhi'ñ jano' na ñich gatuuk gio bhammi ðir jup xi ~~ek~~, nañ cham tu' ka ja joi'mda' no' maa'n nam jax jum ua'tulhi'ñ nañ gio mui'p jimda', pui' ñich pu xi ja tiidak ðiilh jano',

³ nam gu' chix maachik kat pui'm bua nañ jax ja'k bhaankam guch Xoi'kam ja silhkada'. Na gu' guch Xoi'kam na pai' dhuuk jam silhka'nda', cham tu' na soi' jam titdada' na pim mi' pui' jimia', gu' ja'pjix oo' ñi'look ki'n na tu jam a'gi'ñdha' na pim ba' bhaan xim ga'ngada',

⁴ sia kut gu' gampai'm duu jano' na mit pai' dhuuk sissapak mua bhaan gu u'uux na gai biit. Na gu' mi' ðhir nat pai' dhuuk gio duadik jup bam, tajaan gu Dios gui' na ki'n biix aixim jix bhaai'n ka' na pu tu ðuñia'. Aach ba' pu'ñi gampai'p tu'ii' xib, nach gu' buiñor ti jiiigi'ñ guch Xoi'kam, gu' ji na gu' pui'ch a'm jup tajaanix gui' na ki'n biixchu'x bhaai' nach pu tu ðuñia'. Mi' pim dho ba'ch machia' no' pim cham mi' pui' jiiim nach pai' dhuuk bhammi ðir ji bubuakia'.

⁵ Xim ga'ngada' pim ðiilh no' pim silhkam buiñor ti jiiigi'ñ guch Xoi'kam, tu' pim jax xi dhuñia' na pim bhaan machia'. Jix bhai' pim xim ga'ngada' no' jam a'm ti niidhim guch Xoi'kam pui' na pim jax ja'k tu jim piam ku gu' cham.

⁶ Biix japim xim ga'ngada' no'r am piam ku gu' cham pui' nach jax ja'k jup tu jim aach. Aach ðiilh jix maat gu' na chich chakui tu' bhaan gai suulh, mi' pui' pu jiiim ich na jax jix aa' guch Xoi'kam.

⁷ Gu' ba' no' pim gu' aapi'm tu'ch ñii'ñxi'ñ nach bhaan gai suulhgichu', aach jam a'mkam tu daan na pim aapi'm cham tu' bhaan gai suulhgia'.

Cham tu'ch jam a'mkam tu daanda' nach aach xi'r jix kiki' ja'tkam, gu' ja'pji ja'p pi'x nach jam a'mkam tu daanda' na pim ba'x bhai' mi' pui' jii'mda'.

⁸ Aach dai pui' pi'x tu duiñchu' gu' na jax pi'x jix ki' ka'm ni'iñ gu Dios, cham tu' nach maakam tu duiñchu' na jax cham jir mi' pui'.

⁹ Pui' kuch ba'x bhai' pi'x jich chaat ka' sia ku cham bhai' tuch jim, nach gu'x maat na pim dhi' ki'n jum gu'nguxdhai mi' pui' xi jii'mda' aapi'm. Gammijich pu jam a'mkam tu daanda' na ba' gu Dios jam palhbuidha' na pim jir jix kiki' ja'tkam ka', na pim cham tu' u'ua'tulhdhix ka'.

¹⁰ Bi'pi' dir jañ mui' pu ba tu jam ua'ñi'ñ bhaan dhi'ñi u'uan na pim jax ja'k tui'ñgi'da' nañ ba' cham xi'x oo' ki'n tu jam a'gidha' nañ pai' dhuuk bhammi dir aaya'. Jiñ chajaañ gu' gu Dios gui' nañ ki'n bi'ix aixim pu tu duña' nañ jax ihii'ñdha', dai nat cham tu' pu kai'ñkam jiñ chajaañ nañ cham pai' jam matgilhdha' ya' dir dhi oi'ñga'n, gu' ja'pji nañ ba' dhi' ki'n jix io'm ja kabkadidha' guch Xoi'kam jigi'ñdham.

¹¹ Ja'p jañ ba'p xi jam ti'dam jiñ jaaduñ jich Xoi'kam bhaan nañ ba' moo ja'xbui' pi'x tu jam ua'ñdha': Aañ jix aa' na pim gammijix bhai'm taatit tu oi'ñka'. Xi gaagidhat japim na jax ja'k jix bhai' tu jam jimda' na pim ya' kap tu'ii' dhi oi'ñga'n bhaan. Xim gu'nguxdhat japim ip bi'ix ji'ma'n na pim jax ja'k mi' pui' jii'mda' na jax jix aa' gu Dios. Gio na pim jix bhai' kai'chit, cha'pim daim kokdada' na ba' gu Dios xi jam joi'mdat jam a'm ti ni'iñdha', na gu' gu Dios cham tu' pui' bhanaa'.

¹² Xim ñiño'kdhat japim ip na jax ja'k bhaan jix

maati' ka' na pim xim ja joi'gi'n.

¹³ Ya' dir mu jam ñio'ki'ñ am bix guch Xoi'kam jii'gi'ñdham.

¹⁴ Ba' gu Dios gui' nax chu joi'gi'n biima'n gu Ge'kam jich Xoi'kam gio gux Dhuudu' kam jix Uañ Ii'mda' pix jam a'm jup tui'ñgida' am gammiji. Ja'pni daipu'.

**Gu ñio'ki'ñ gu Dios na bhaan tu a'ga guch
xoi'kam
New Testament in Tepehuan, Southeastern
(MX:stp:Tepehuan, Southeastern)**

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Tepehuan, Southeastern

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Tepehuán del sureste [stp], Mexico

Copyright Information

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Tepehuan, Southeastern

© 2007, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-05-05

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

0f8d31b9-5dd5-5a02-bb46-c2fd0a544e81